

AISTIHUONEEN SUUNNITELMA JA TOTEUTUS

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Sosiaalialan koulutus

kevät, 2018

Taru Jauhiainen, Reetta Juuti & Tiina Niskanen

Sosiaalialan koulutus
Visamäki

Tekijät	Jauhiainen Taru, Juuti Reetta ja Niskanen Tiina	Vuosi 2018
Työn nimi	Aistihuoneen suunnitelma ja toteutus	
Työn ohjaaja	Liisa Harakkamäki	

TIIVISTELMÄ

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä suunniteltiin ja toteutettiin aistihuone eteläsuomalaiseen päiväkotiin. Opinnäytetyön lähtökohtana oli vuorovaikutuksellisen toiminnan lisääminen kaksin tai pienryhmässä kasvattajan kanssa varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaisesti. Teoreettisena viitekehystenä oli multisensorisuus, aistit ja niistä oppiminen sekä aistienkäsittelyhaasteet. Aistihuoneen toiminnot valikoituivat teoriaan perustuen.

Aistihuoneen suunnitelmassa lähtökohtana oli käyttötarkoitukseltaan monipuolinen tila, mikä pedagogisesti tukee lapsen toiminnallisuutta ja osallisuutta. Tavoitteena oli luoda esteettisesti tunnelmallinen tila, missä lapset pystyvät rauhoittumaan ja vastaanottamaan yhdessä kasvattajan kanssa valikoituja aistimuksia.

Toteutuksessa yhtenä tavoitteena oli aistihuoneen soveltuvuus myös arkisena leikkitalana. Sisustukselliset elementit suunniteltiin siten, että ne olisi mahdollista ottaa osaksi leikkiä, eikä niitä tarvitsisi siirtää huoneesta pois leikin ajaksi. Toisena tavoitteena oli valmistaa ja rakentaa erillisiä aistitoimintoja kasvattajien helposti saataville. Opinnäytetyössä tuotettiin lisäksi opaskansio päiväkotiin kasvattajien käyttöön.

Valmis aistihuone tukee toteutettuine ratkaisuineen päiväkodin toiveena ollutta monipuolista arkikäyttöä. Samalla se luo mahdollisuuden kokemukselliselle pienryhmätoiminnalle eri aistitoimintojen muodossa.

Avainsanat Aistit, oppiminen, varhaiskasvatus, multisensorisuus, aistihuone

Sivut 46 sivua, joista liitteitä 6 sivua

Degree Programme in Social Services
Visamäki

Authors	Taru Jauhiainen, Reetta Juuti and Tiina Niskanen	Year 2018
Subject	A scheme and an implementation of a sensory room	
Supervisor	Liisa Harakkamäki	

ABSTRACT

In this practice-based thesis, a sensory room was designed and implemented in a kindergarten in Southern Finland. The aim of the thesis was to increase interactive activity with the early educator, on a one-to-one basis or in small groups, as laid down in the Finnish Act on early childhood education (36/1973).

The sensory room was based on the idea of a practical and diverse space, which supports children's learning through sensory perceptions. The aim was to create an aesthetic, pleasant space where children can relax and perceive sensory input selected together with their educator.

In the implementation of the sensory room, one goal was to create a space that would also serve as an everyday playroom. The interior decoration of the sensory room was designed so that it would enable including the decorative elements in the children's play, not having to remove them when playing in the room. The second goal was to produce and build separate sensory functions, easy for the educators to use with children. The thesis process also included drawing up a guide book on how to use the sensory room, for the use of the educators at the commissioning kindergarten.

The completed sensory room with its practical solutions, enables the diverse, everyday use of the sensory room, in accordance with the kindergarten's wishes. At the same time, it creates an opportunity for experiential activities in small groups, using different sensory functions.

Keywords Senses, learning, early childhood education, multisensory environments, a sensory room

Pages 46 pages including appendices 6 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	AISTIT.....	2
2.1	Aistitoiminnot.....	2
2.2	Viisi perusaistia.....	3
2.3	Kehon asentoa, liikettä ja sisäisiä tapahtumia ilmaisevat aistit.....	3
3	SENSORINEN INTEGRAATIO.....	4
3.1	Sensorisen integraation häiriö.....	5
3.2	Sensorisen integraation vahvistaminen.....	6
3.3	Aistiherkkyydet.....	7
4	MULTISENSORINEN TOIMINTA.....	8
5	AISTIHUONE PÄIVÄKODISSA.....	9
5.1	Aistien käyttö päiväkodissa.....	9
5.2	Multisensorisuus varhaiskasvatuksessa.....	10
5.3	Aistihuoneen pedagogiset perustelut.....	11
5.3.1	Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet.....	11
5.3.2	Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin periaatteet.....	12
5.3.3	Pedagogisen toiminnan tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	13
6	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	13
6.1	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset.....	13
6.2	Aineiston hankinta ja toiminnallinen opinnäytetyö.....	14
6.2.1	Avoin kysely.....	14
6.2.2	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	15
6.3	Toimintaprosessin alustava kuvaus.....	16
6.3.1	Suunnittelu.....	16
6.3.2	Toteutus.....	16
6.3.3	Arviointi.....	17
7	MUUNNELTAVA JA SIIRRETTÄVÄ AISTIHUONE PÄIVÄKOTIIN.....	17
7.1	Aistihuoneen suunnitelma.....	17
7.1.1	Avoin kysely ja haastattelu suunnitelman lähtökohtana.....	18
7.1.2	Suunnitelman rajaaminen.....	19
7.2	Aistihuoneen toteutus.....	19
7.2.1	Näköaisti.....	21
7.2.2	Kuuloaisti.....	23
7.2.3	Haju- ja makuaisti.....	24
7.2.4	Tuntoaisti.....	25
7.2.5	Liike- ja tasapainoaisti.....	28
7.3	Oppaan toteutus.....	29
7.4	Hankinnat ja budjetti.....	30

8	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8.1	Aistihuoneen toteutuksen arviointi	32
8.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	33
8.2.1	Kyselyn validiteetti.....	33
8.2.2	Kyselyn reliabiliteetti	34
9	POHDINTA.....	34
9.1	Aistihuone.....	35
9.2	Ammatillinen kasvu.....	36
	LÄHTEET.....	38
	HAASTATTELUT	40
	Liitteet	
Liite 1	Kysely	
Liite 2	Saatekirje	
Liite 3	Aistihuoneen kustannusarvio	
Liite 4	Aistihuoneen käyttöoppaan sisällysluettelo	

1 JOHDANTO

Lasten lisääntynyt levottomuus päiväkodeissa ja kouluissa on puhututtanut viime aikoina paljon. Tilastojen mukaan lasten ja nuorten hyvinvointi on heikentynyt ja erityispalveluita tarvitaan korjaamaan vaurioita. Ryhmäkokojen kasvaessa aistimukset lisääntyvät ja koska lapsen informaation käsittelytaito kehittyy hitaasti, hänen reagointinsa herkistyy ja hänen aivonsa ovat jatkuvasti katastrofivalmiudessa, jos ärsykeitä on paljon enemmän kuin lapsi pystyy niitä ottamaan vastaan. Samalla suuret ryhmäkoot aiheuttavat sen, ettei aikuisilla ole aikaa kohdata lasta yksilönä. (Salmi, Mäkelä, Perälä & Kestilä 2012, 2–5.)

Opetushallitus (2016, 31) on määrittänyt Varhaiskasvatuksen perusteissa muun muassa, että oppimisympäristön tulee mahdollistaa moniaistista tutkimista kehoa hyödyntäen. Myös varhaiskasvatustalaki määrää, että varhaiskasvatuksen tulee edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa tulee toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa lapselle myönteiset oppimiskokemukset turvallisessa kasvuympäristössä. (Varhaiskasvatustalaki 36/1973, § 2 a.)

Nämä kaksi huomiota yhdistämällä syntyi työelämän kanssa yhteistyössä ajatus toiminnallisesta opinnäytetyöstä, jonka tavoitteena on luoda uuden varhaiskasvatussuunnitelman (OPH 2016) innoittamina päiväkodin käyttöön huone, jossa lapset pääsevät toteuttamaan tutkivaa ja toiminnallista puoltaan. Pedagogisena tavoitteena aistihuoneen tarkoitus on tukea uuden varhaiskasvatussuunnitelman periaatteiden mukaisesti lasten tutkivaa asennetta elämään ja toiminnallisuutta. Huone on kuin pakopaikka arjesta, jonne pääsee aistimaan kahden kesken kasvattajan kanssa tai pienryhmässä.

Suunnitteluvaiheessa etsimme perusteita aistihuoneemme valinnoille teoriasta. Työn teoreettinen viitekehys rakentuu aistien, multisensorisuuden, aisteista oppimisen, aistiherkkyksien sekä herkkien lasten tukemisen ympärille. Toiminnallisessa osuudessa suunnittelemme ja toteutamme aistihuoneen ohjeistuksineen Etelä-Suomessa sijaitsevaan keskisuureen kunnalliseen päiväkotiin. Työssämme keskitymme suunnittelemaan ja toteuttamaan mahdollisimman monipuolisten ja erilaisten toimintojen avulla aistihuoneen, joka luo lapsille pedagogisen mahdollisuuden erilaisiin elämyksiin ja kokemuksiin.

2 AISTIT

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä ovat aistit, erilaiset haasteet aisteissa sekä aistien kautta oppiminen. Myös aistihuoneen toimintojen ja ulkoasun valintoja perustellakseen on hyvä tietää joitakin perusasioita ihmisen aistijärjestelmästä ja sen toiminnasta. Näistä kerrotaan lisää seuraavaksi.

2.1 Aistitoiminnot

Aistien, tajunnan ja toiminnan kehitystä on lähes mahdotonta kuvailla erillisinä, sillä ne muodostavat yhdessä tiiviin kokonaisuuden (Lehtinen, Haapala & Dahlström 1993, 10). Aistien kautta ihminen saa tietoa itsestään ja ympäristöstään, sillä ne toimivat ikään kuin informaatiokanavina. Erilaiset ärsykkeet ja tehdyt aistimukset ohjaavat käyttäytymistä ja näin ollen aistit antavat mahdollisuuden selviytyä ympäristön haasteista, sillä ne välittävät tietoa toimien kommunikaatiovälineinä. Näiden tietojen avulla ihminen osaa tehdä valintoja. Aistiminen on aina vuorovaikutuksellista. Aistien toiminta on yksilöllistä, joten toisilla aistit näyttävät herkempinä ja toisilla jotkut aistit saattavat toimia heikommin. Jos joku aisti ei toimi, toiset aistit voivat kompensoida tämän aistin puutetta välittämällä omalla tavallaan tietoa tapahtuneesta. (Lehtinen, Tammisto & Toikka 2005, 27.)

Aistimukseen reagoidaan sen mukaan, kuinka aivot käsittelevät aistimuksesta tulevaa tietoa. Tieto sulautuu yksilön aiempiin kokemuksiin ja vain olennaiseksi koettu informaatio ärsykkeestä valikoituu. Tätä kautta saadaan täydennettyä aiempia kokemuksia ja tehtyä uusia havaintoja. (Lehtinen ym. 2005, 27.)

Aivot vaativat jatkuvasti montaa erilaista aistitietoa kehittyäkseen ja toimiakseen normaalisti. Aistimukset toimivat siis hermoston ravintona. Hermosto saa eri lihaksilta, sisäelimiltä, niveliltä, sekä iholta ja pään aistineliimiltä aistitietoa, jotta se voi tuottaa reaktioita, joiden avulla keho ja mieli toimivat aistitiedon perusteella oikealla tavalla. Jos lapset joutuvat elämään ilman riittäviä aistiärsykejä, se johtaa kehitysongelmiin sekä vakaviin sensorisen integraation ongelmiin. (Ayres 2008, 74, 75, 92.)

Ayresin (2008, 74, 75) mukaan aistit voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan. Ensimmäiseen luokkaan voidaan jakaa aistit, joiden avulla tapahtuu tietoinen ympäristön tarkkailu (eksteroseptiivinen), toiseen aistit, joiden avulla saadaan tietoa kehon asennosta ja liikkeestä (proprioseptiivinen) ja kolmanteen kehon sisäisistä tapahtumista kertovat (interoseptiiviset) aistit.

2.2 Viisi perusaistia

Näkö, kuulo, maku, haju ja tunto ovat eksteroseptiivisiä aisteja. Näiden aistien avulla ihminen saa tietoonsa mitä kauempana tapahtuu sekä tietoa kehon koskettamisesta. Ihminen myös saa aistitietoa eksteroseptiivisten aistien avulla siitä, mitä kehossa tapahtuu esimerkiksi syödessä. (Ayres 2008, 74.)

Näön avulla havainnoidaan ympäristöä ja esineitä monipuolisesti ja tarkasti. Kun näkötiedot integroituvat muista aisteista saatavaan tietoon, opitaan esimerkiksi kääntämään päätä liikkuvan kohteen seuraamiseksi. Ympäristön merkityksiä opitaan näkemään, kun aivot toimivat hyvin ja eri aistien välittämä tieto integroituu. (Ayres 2008, 75, Lehtinen ym. 1993, 13.)

Kuuloaistin avulla pystytään kommunikoimaan puhekielellä (Lehtinen ym. 1993, 13). Sen avulla aivoihin kulkee ääniaaltojen synnyttämiä viestejä, joissa viestit integroituvat lihasten, ihon ja vestibulaarisen aistin kanssa yhteneväiseksi kokonaisuudeksi. Eri aistimuksia käsittelevät aivokeskukset vaihtavat tietoa toistensa kanssa ja kuulotieto yhdistyy muuhun aistitietoon. Näin syntyy ymmärrys kuulemasta ja äänille merkityksiä. (Ayres 2008, 76.)

Makuaistin avulla ihminen erottaa neljä perusmakua, happaman, makean, karvaan ja suolaisen, toisistaan, kun taas hajuaistin avulla saadaan tietoa ilmassa leijuvista hajua tuottavista hiukkasista. Hajut eivät kulje toisien aistimusten tapaan aivorungon reittejä pitkin, vaan ne kulkevat aivojen limbiseen järjestelmään suoraan, joten hajut saattavat herättää ihmisessä myös tunnereaktioita sekä miellelyhtymiä. (Ayres 2008, 76–77.)

Tuntoaisti vaikuttaa suuresti fyysiseen sekä psyykkiseen toimintaan. Se on myös ihmisen laajin aisti. Tuntoaistin tuottamat aistimukset eivät aina muutu tietoisiksi aistimuksiksi, mutta ne vaikuttavat aivoissa esimerkiksi tunteisiin, vireystilan säätelyyn sekä liikkumiseen. Tuntoaistin avulla saadaan merkityksiä myös muille aistitiedoille. Ilman tuntoaistia ihmisen hermosto saattaa mennä epätasapainoon, sillä kosketus vaikuttaa paljon hermoston toimintojen jäsentymiseen. (Ayres 2008, 77–78.) Ihon tuntoaisti voidaan jakaa vielä erikseen kosketus-, lämpö-, kylmä- ja kipuaistiin. Myös paine, sively, kutina ja esimerkiksi värähtely aistitaan. Tuntoaistin avulla saadaan tietoa esineiden, joiden kanssa ollaan vuorovaikutuksessa, koosta, muotokielestä ja pintamateriaalista. (Lehtinen ym. 1993, 12.)

2.3 Kehon asentoa, liikettä ja sisäisiä tapahtumia ilmaisevat aistit

Proprioseptiiviset eli kehon asentoa ja liikettä ilmaisevat aistit saavat aikaan aistitietoa, jotka reagoivat liikkeeseen ja painovoimaan ja jonka avulla ihminen ymmärtää, missä asennossa keho on. Proprioseptiivisiä aisteja ovat asento ja liike, tasapaino, painovoima sekä pään liike. (Ayres 2008, 78–79.)

Suurin osa proprioseptiivisistä aisteista on tiedostamattomia, vaikka niiden avulla ihminen pystyy liikkumaan. Aistimukset tulevat lihasten supistumisesta sekä venymisestä, luiden ja nivelien taipumisesta, puristuksesta, oikaisusta sekä vedosta. Vaikka ihminen on paikallaan, hän saa koko ajan proprioseptiivisten aistien kautta tietoa esimerkiksi asennostaan. (Ayres 2008, 78–79.)

Vestibulaariseksi aistiksi nimitetään pään liikkeitä, painovoimaa ja tasapainoa, joita sisäkorvan simpukassa sijaitsevat vestibulaarireseptorit ohjailevat. Painovoimaa ja liikettä herkästi havainnoivat tuntemukset kertovat ihmiselle liikkuko hän vai onko hän paikallaan, etenemisvauhdin sekä mihin suuntaan hän on menossa. Vestibulaarisen aistijärjestelmän toimiessa integraatiossa muiden aistitietojen kanssa ihminen hahmottaa tilaa ja pystyy suuntaamaan tietoisuuttaan. (Ayres 2008, 80–81.) Motoriikan sekä näköaistin kehittyminen tapahtuu rinnakkain tasapainoaistin kehittymisen kanssa (Lehtinen ym. 1993, 14).

Interoseptiiviset aistimukset eli kehon sisäisistä tapahtumista kertovat aistit tulevat viskeraalisen aistin kautta. Tämän avulla saamme tietoa kehossa tapahtuvista asioista. Sisäelimestä saatavien aistiärsykkeiden kautta aivot saavat tietoa kehon terveyden ylläpitämiseksi. Viskeraaliset aistiärsykkeet auttavat verenpaineen, ruuansulatuksen, hengityksen sekä muiden autonomisten hermoston toimintojen kanssa. (Ayres, 2008, 81–82.)

3 SENSORINEN INTEGRAATIO

Aistitiedon jäsentymisellä on tärkeä tehtävä ihmisen jokapäiväisessä elämässä. Aivojen tehtävänä on vaimentaa aistimuksia, ja jos aivot eivät sitä tee, aistimukset häiritsevät lasta aiheuttaen epätavanomaista käytöstä. Lapset saattavat yksilöllisesti reagoida aistimuksiin epätavallisen heikosti tai herkästi. (Ayres 2008, 177.) Tässä luvussa käsitellään sensorista integraatiota sekä sensorisen integraation häiriötä ja siihen liittyviä aistiherkyyksiä.

Sensorisella integraatiolla tarkoitetaan aistitiedon jäsentämistä käyttöä varten. Sensorinen integraatio on prosessi, jossa yksilö jäsentää aistitietoa kehostaan ja ympäristöstään mahdollisimman tehokkaasti. Se mahdollistaa kehon tehokkaan käytön. Eri aistijärjestelmiin saapuvat ärsykkeet tulkitaan avaruudellisessa ja ajallisessa aspektissa ja niitä yhdenmukaistetaan ja yhdistetään. Sensorisessa integraatiossa aivot valitsevat, lisäävät, estävät, vertailevat ja yhdistelevät aistitietoa joustavasti jatkuvasti muuttuvalla tavalla. (Sirkkola 2018.) Sensorisen integraation avulla ihminen voi toimia vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa tehokkaasti. Oppiminen tapahtuu suurimmaksi osaksi aistijärjestelmistä tulevan tiedon avulla. Uusi tieto integroituu vanhaan tietoon. Sensomotorisen vuorovaikutuksen avulla

lapsi saa perustan myöhemmin kehittyville älyllisille toiminnoille sekä sosiaalisille taidoille. Aivot oppivat helpommin uusia asioita, kun keho ja aistit toimivat hyvässä yhteistyössä ja kokonaisuutena. (Ayres 2008, 33, 82, 84.)

Sensorinen integraatio vaikuttaa itsesäätelyyn. Sen avulla ihminen saa sellaisen vireystilan, että hän voi kommunikoida, oppii uusia taitoja ja sosiaalistuu. Sensorisen integraation prosessin tavoitteena on myös auttaa ihmistä saavuttamaan rauhallisen valpas olotila, auttaa itsehillinnässä ja keskittymisessä, abstraktin ajattelun ja päättelyn kyvyssä sekä kehon ja aivojen puoliskojen erikoistumisessa. Ihminen saa itseluottamusta toimiessaan jäsenyneesti. Lapsilla sensorinen integraatio mahdollistaa esimerkiksi koulukypsyyden. Aistitiedon käyttäminen on ennen syntymää alkanut prosessi, joka jatkuu koko eliniän. (Sirkkola 2018.)

3.1 Sensorisen integraation häiriö

Sensorisen integraation häiriö merkitsee Sirkkolan (2018) ja Ayresin (2008, 87) mukaan aistitiedon poikkeavaa käsittelyä. Saamme koko ajan aistien kautta tietoa aivoihin kehomme fyysisestä tilasta ja ympäristöstämme. Kun tieto aistimusten kautta jäsenyy, muodostamme niistä havaintoja, jotka tuottavat tarkoituksenmukaista käyttäytymistä ja oppimista. Joskus näin ei kuitenkaan ole ja silloin puhutaan sensorisen integraation häiriöstä. Sensorisen integraation häiriöllä tarkoitetaan tilaa, jossa aivot eivät kykene jäsentämään aistien tuomaa informaatiota johdonmukaisesti ja ihminen joko keskittyy epäolennaisiin asioihin tai ei kykene keskittymään mihinkään. Oppimisvaikeuksien ja kehityshäiriöiden yhtenä syynä voi olla sensorisen integraation häiriö. (Ayres 2008, 29–30, 88.)

Jos lapsella on sensorisen integraation häiriö, hänen taitoalueet saattavat kehittyä epätasaisesti. Tästä johtuen lapsi saattaa toimia osittain ikäistensä mukaisesti ja joillakin osa-alueilla ikäisiään heikommin. (Ayres 2008, 89.)

Sensorisen integraation häiriön ongelmana voi olla havaintotoimintojen häiriö. Sensorisen integraation häiriön oireena voi näkyä heikot sosiaaliset taidot ja puutteellinen kommunikointikyky johtuen aistitiedon poikkeavasta käsittelystä. (Sirkkola 2018.) Oireina voivat olla myös yliaktiivisuus ja heikko keskittymiskyky, ongelmia käytöksen kanssa, puheen ja kielen kehityksen viiveet, lihasjänteyden ja koordinaation vaikeudet sekä oppimisvaikeudet. Jos lapsi reagoi tuntoaistimuksiin voimakkaasti ja ne aiheuttavat hänelle voimakkaita tunnereaktioita, käytösongelmia sekä yliaktiivisuutta, kyseessä on sensorisen integraation häiriö (Ayres 2008, 94–97, 339).

3.2 Sensorisen integraation vahvistaminen

Lapsella on sisäinen halu toimia normaalin kehityksen ja kasvun mukaisesti. Jos lapsella on sensorisen integraation ongelmaa, lasta tulee auttaa leikkimisessä ja tarjota hänelle erilaisia aistikokemuksia, oppimistehtäviä sekä tilanteita, joissa opetellaan sosiaalisia taitoja. Lapsen liiallista auttamista tulee kuitenkin välttää, jotta lapsen itseluottamus kasvaa. Tukea täytty kuitenkin antaa ja lapselle tulee laatia selkeät rajat. (Sirkkola 2018.)

Aistien harjaannuttamista voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla. Ensimmäisessä harjaannutetaan eri aistialueita erikseen ja opetetaan erottaamaan ne muista ärsykkeistä. Näin kehitetään aistinelimen herkkyyttä ja vastaanottokykyä. Tavoitteena on, että pystytään myös itse tuottamaan näitä aistimuksia. Toisena tapana on opettaa ympäristöä muokkaamalla saamaan aistimuksia, eli tuntemaan, maistamaan, haistamaan, kuulemaan tai näkemään. Kummallakin tavalla pyritään stimuloimaan, eli ärsyttämään aisteja. Jälkimmäinen tapa korostaa enemmän varhaisen kehityksen kokonaisvaltaisuutta. (Lehtinen ym. 1993, 16.)

Havaintotaitojen harjaannuttaminen tapahtuu tarjoamalla sensomotorisia kokemuksia, joiden avulla pystytään havainnoimaan ympäristöä sekä toimimaan sen vaatimalla tavalla. Lapsen tulee kokemusten perusteella pystyä järjestämään vastaanottamia aistimuksia ajan, tilan, laadun, syyn ja määrän suhteen. (Lehtinen ym. 1993, 19.)

Lapset oppivat uutta jatkuvasti ympäristöstä tekemiensä havaintojen perusteella ja heitä tutustutetaan uusiin asioihin tarkoituksellisesti. Kuitenkin on muistettava, että liika uusi tieto voi johtaa lapsen ylikuormittuneeseen tilaan, jolloin tiedon käsittely häiriintyy. Tämä ilmenee muun muassa kiukukkohtauksina, mitä pienemmistäkin asioista. Erityisen herkkä lapset ovat muita tietoisempia ympäristöstään ja käsittelevät tapahtumat syvällisemmin, mikä rasittaa aivoja sekä kehoa. (Aron 2015, 12–13.)

Aron (2015) nostaa uuden tilanteen kohtaamisessa erityisherkkien lapsien kannalta esille kolme keskeistä asiaa, joihin tulisi aina kiinnittää huomiota. Lapsi miettii, onko tilanteeseen heittäytyminen turvallista. Hän pohtii omia kykyjään tilanteesta selviytymisessä. Kolmantena mietinnän kohteena lapsella on asioiden järjestäminen. Lapsi peilaa tilanteita aikaisempiin kokemuksiinsa sekä itselleen kehittyneeseen elämännäkemykseensä. Jotta lapsi pystyy ratkaisemaan nämä kysymykset, on tärkeää tukea ja vahvistaa lapsen itseluottamusta läsnäololla ja ymmärtämisellä. Lapsen käsitystä turvallisuudesta todellisuudesta pyritään vahvistamaan positiivisilla kokemuksilla. (Aron 2015, 216–217.) Ayres (2008, 230) toteaa lisäksi, että aikuisten tulee olla tarkkana ja havainnoida lapsen reagoitua eri aistimuksille, eikä lasta tule altistaa aistiärsykkeelle, jollei lapsi sitä itse halua. Tämä tulee muistaa myös moniaistillisessa tilassa, kuten aistihuoneessa.

Ympäristö vaikuttaa suuresti aistien käytön oppimisessa. Tehtävä rikastaa ympäristöä ja muokata sitä enemmän aistitoimintoja tukevaksi ja kehitettäväksi on aikuisella, jos lapsi ei saa itse hankittua itselleen kehityksen kannalta tarpeellisia ja välttämättömiä aistimuksia. (Lehtinen ym. 1993, 15.) Varhaiskasvatuksessa lapsen yksilölliset tarpeet tulee huomioida ja näiden tarpeiden mukaan muokata oppimisympäristöä ja työmenetelmiä (OPH 2016, 54).

3.3 Aistiherkkyydet

Joskus lapsi reagoi aistimuksiin epätavallisen herkästi tai heikosti. Sitä kutsutaan aistimusten säätelyn häiriöksi. Tällöin puhutaan aistiherkkyydestä. Kyseessä on aistimusten säätelyn häiriö, jossa normaalit aistitiedot saattavat olla lapselle hyvin kuormittavia ja niihin reagointi saattaa olla hyökkäävää ja vetäytyvää. Reagointi on tällaisissa tapauksissa yleensä negatiivista ja lapsi saattaa kiihtyä. Niin yliherkkä reagointi tuntoon kuin hajuihin, makuihin, valoihin, ääniin ja muihin näköaistimuksiin sekä liike ja asentomuutokset saattavat aiheuttaa tällaisia reaktioita. (Ayres 2008, 177, 339.)

Yliherkkä reagointi tuntoaistimuksiin on lapselle vakava hermoston toimintahäiriö, joka ei näy ulospäin, mutta vaikuttaa lapsen toimintaan. Sen esiintyvyys on yleistä lapsilla, joilla on vaikeuksia oppimisen kanssa, kehitysviiveitä tai vaikea kehityshäiriö. Lapsi, joka reagoi yliherkästi tuntoaistimuksiin, on yleensä hyvin aktiivinen ja hänen keskittymiskyksensä on huono. Hänellä on yliherkkyyttä aistimuksille, joita muut eivät noteeraa, sillä hermosto ei vaimenna aistimuksia. Yliherkästi tuntoaistimuksiin reagoiva lapsi tarvitsee enemmän tuntoaistimuksia, mutta hän ei osaa ottaa niitä vastaan. Hermoston toiminta jäsentyy hyvältä tuntuvilla tuntoaistimuksilla. Se myös vähentää kielteisiä reaktioita. (Ayres 2008, 177–180.)

Lapsi saattaa joskus kärsiä gravitaatio yliherkkyydestä. Hän on epävarma maan vetovoiman vaikutuksesta etenkin asennon vaihdossa, jolloin pään asento vaihtuu. Epätavallisen pelokasta suhtautumista on myös esimerkiksi rullaportaissa kulkemisen kanssa, taaksepäin kallistuessa tai kuin jalat irtoavat maasta. (Sirkkola 2018.) Jos lapsi reagoi aistimuksiin heikosti, hän saattaa tuottaa itselleen aistituntemuksia jatkuvasti törmäilemällä, pureksimalla tai nuolemalla esineitä ja olla koko ajan liikehakuinen. (Sensorisen integraation terapian yhdistys ry n.d.)

4 MULTISENSORINEN TOIMINTA

MSE on lyhenne sanoista multisensory environment. Sana multisensory viittaa vapaasti suomennettuna moniaistillisuuteen, kuitenkin suomen kielessä käytetään yleisesti sanaa multisensorinen, jota myös tässä opinnäytetyössä käytetään, ja environment ympäristöön. MSE käsitteenä kattaa myös oppimisen rentoutumisen lisäksi (Pagliano 1998). Multisensorisella ympäristöllä voidaan Hokkasen (2004, 434) mukaan tarkoittaa elinympäristön monipuolistamista erilaisilla aistiärsykkeillä. Hänen mukaansa ihmisiä rohkaistaan hankkimaan erilaisia aistimuksia multisensorisessa ympäristössä. Sirkkola (2018) toteaa multisensoristen tilojen sopivan kaikille. Multisensorinen ympäristö on konkreettisen tilan lisäksi käyttäjän yksilöllinen tunne aistikokemuksesta (Pagliano 1999, 10–11).

Multisensorinen työ on elämänlaatua lisäävää toimintaa, jossa käytetään montaa eri aistia samanaikaisesti kohderyhmän tarpeiden mukaisesti eri ympäristöissä (Sirkkola 2018). Multisensorisen työn taustalla ovat monet musiikin, liikkeen, taiteen sekä kehollisuuden menetelmät ja lisäksi sen perustana on erityisesti Snoezelen-menetelmä, Paglianon Multisensory Environments (MSE) ja Ayresin Sensorinen integraatio (Papunet 2017).

Snoezelen on yhdistelmä kahdesta hollanninkielisestä sanasta ja se tarkoittaa sanatarkasti nuuhkimista ja torkkumista. Torkkumisella taasen tarkoitetaan levollista havainnointia ja nuuhkiminen viittaa kokemuksen toiminnalliseen puoleen. Snoezelenissä tärkeää on elämyksellisyys ja kokonaisvaltainen elämän rikastaminen. (Pagliano 1999, 11.) Sirkkolan (1998) mukaan Verheulin kertomana (1995) ja hänen kirjauksissaan (1989) Snoezelen-menetelmä on saanut alkunsa 1970-luvun lopulla Hollannissa erityisryhmien elämänlaadun parantamiseksi. Alun perin kehitysvammaisille kehitetty menetelmä luo rentouttavan tilan, missä aisteja stimuloimalla muun muassa erilaisilla ääni-, haju-, tunto- ja valoärsykkeillä aktivoidaan käyttäjiä turvallisessa ja tutussa ympäristössä. Samalla tilasta poistetaan liialliset ärsykkeet, jotta keskittyminen aistikokemukseen vahvistuu. Snoezelen-menetelmässä käyttäjä itse valitsee aistimukset, toiminnan ja keston, jotta kokemuksesta tulee miellyttävä avustajansa mahdollistaessa ne. (Sirkkola 1998, 107–110.)

Aistit ja niiden yhdistelmät sekä puutteet voivat aiheuttaa haastavuutta elämään. Tämän takia multisensoriset ympäristöt ovat tärkeitä, sillä niiden avulla opitaan. Multisensorisessa menetelmässä käytetään usein erityisesti multisensorisuuteen tarkoitettuja tiloja, kuten aistihuoneita. Ne on rakennettu sillä tavalla, että niihin voi astua miellyttävästi ja helposti. Aistihuoneissa voi olla erilaisia teemoja. Huoneet on sisustettu niin, että niissä on erilaisia aistiärsykeitä. Näköaistia aktivoidaan esimerkiksi erilaisilla kiinnostavilla kohteilla, kuuloaistia musiikilla tai äänillä, tuntoaistia aktivoidaan erilaisilla kosketeltavilla pintamateriaaleilla, hajuaistia tuoksuilla ja makuaistia syötävillä elementeillä. (Papunet 2017.)

Multisensorista toimintaa on käytetty paljon erityisryhmille ja terapian muotona. Lotan ja Gold (2009) totesivat vertaillaessaan useita eri tutkimuksia, että Snoezelen-menetelmän käyttö terapiassa edesauttoi käyttäjän mukautumista päivittäisissä toimissa. Kuitenkin on muistettava, että tutkimustietoa on vähän ja tutkimusasetelmat ovat hyvinkin erilaisia sekä osallistujamäärät vähäisiä. (Lotan & Gold 2009.) MSE-tilan käyttötapa lähtee aina yksilöstä ja hänen tarpeistaan. Oppimista ei tapahdu, jos käyttökokeemus ei ole positiivisesti mielekästä. (Pagliano 1999, 10–11.) On myös havaittu, että multisensorinen ympäristö lievittää stereotyyppistä käyttäytymismallia verrattuna normaalitilaan (Hill, Truslera, Furniss & Lancioni 2012). Castelhana ym. (2013) selvittivät MSE-tilojen käyttötapoja haastatteleamalla toiminta- ja fysioterapeutteja sekä erityisopettajia. Havainnointi, tilanneherkkyys ja yksilöllisyys nousevat esiin ammattilaisten näkökulmasta. Vaikka multisensorisen ympäristön päätarkoitus onkin rentoutuminen sekä jännityksen ja stressitasojen laskeminen, niin se lisää mm. vuorovaikutusta sekä uskallusta toimia ja tutkia ympäristöä. Toimintakyvyn parantuessa multisensorisessa ympäristössä on mahdollista toteuttaa myös motorisia harjoitteita, jotka normaalissa stressitilassa tuottavat vaikeuksia. (Castelhana, Silva, Rezende, Roque & Magalhães 2013.) Tämä tukee suunnittelussa aistihuoneen monitoiminnallisuutta.

5 AISTIHUONE PÄIVÄKODISSA

Sirkkolan (2018) mukaan multisensorisen toiminnan tavoitteena on vahvistaa lapsen itsetuntoa kokemuksellisuuden kautta ja ryhmäyttää häntä vuorovaikutuksen ja yhteisen toiminnan avulla. Tämän kautta voimaantuminen lisääntyy niin ryhmän lapsilla kuin aikuisilla. Suunnittelemme aistihuoneen multisensoriseksi, jotta lapset saavat mahdollisimman monia aistiärsyksiä ollessaan vuorovaikutuksessa tilassa olevien tavaroiden ja asioiden kanssa.

5.1 Aistien käyttö päiväkodissa

Aisti-integraatiota tapahtuu yleensä eniten siinä vaiheessa, kun lapsi haluaa aistikokemuksia ja hakee itse toimintaa saadakseen niitä. Lapsen älykyys kehittyy suurimmaksi osaksi olemalla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Ayres 2008, 223, 226.) Tämän vuoksi on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota aistihuoneen toimintoihin ja tehdä niistä lapsia kiinnostavia sekä sellaisia, että lapset pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun. Aistihuoneen suunnittelun perustana on aistien tuntemus.

Varhaiskasvatuksen tulee tukea oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 § 2). Lapsen on sitä helpompaa oppia uusia asioita, mitä paremmin hänen aistijärjestelmänsä toi-

mivat (Ayres 2008, 84). Muun muassa lasten oppimista jo 1920-luvulta lähtien tutkinut psykologi Jean Piaget havaitsi, että jopa vauvaikäiset etsivät jatkuvasti ympäristöstään virikkeitä älyllisen kehittyksensä tukemiseksi (Bransford, Brown & Cocking 2004, 97).

Lapsen leikkiminen ennen kouluikää on tärkeää. Leikin avulla lapsi ilmaisee kehittymisen tarvettaan ja kehittyy sensomotorisesti. Fyysinen toiminta tuottaa lapselle aistimuksia ja toimintareaktioita, joiden avulla aivotointa pääsee jäsentymään. Leikkiessä lapsi saa keho- ja painovoima-aistimuksia, vestibulaarista, proprioseptiivista ja tuntoaistin aistitietoa. Mitä enemmän lapsi pääsee tutkimaan ympäristöään, sitä enemmän hän vastaanottaa aistiärsyksiä. Se taas auttaa lasta toimimaan. Lasten kehityksestä, kasvamisesta ja hyvinvoinnista huolta pitävien tulisikin edistää toimintamahdollisuuksia, jotka mahdollistavat aistitiedon jäsentymisen kehittymistä. Se luo lapsille mahdollisuuden toimia pärjäten ja onnistuen koko elämässään. (Ayres 2008, 258, 272.)

5.2 Multisensorisuus varhaiskasvatuksessa

Multisensorisuus varhaiskasvatuksessa tarjoaa lapsille mahdollisuuden tehdä tunnetyötä ja löytää itsensä. Lapsi oppii multisensorisuuden kautta rentoutumaan, vuorovaikutusta, luovuutta, yhteisöllisyyttä sekä kehittää aistien integraatiota. Edellä mainittujen lisäksi varhaiskasvatuksen multisensorisen työn tavoitteena voi olla esimerkiksi herkistää lapsi kuulemaan tai mahdollistaa lapselle vaikkapa tilapäinen rauhoittuminen. Multisensoriset tilat ja välineet tarjoavat hyvän oppimisympäristön lapselle. (Sirkkola 2018.) Tiedonhankinta eri aistein ja erilaisia välineitä käyttäen on lapsen keskeisiä opittavia taitoja (Hujala & Turja 2012, 192).

Aivot käsittelevät aistien välittämää tietoa ja se vaikuttaa oppimiseen. Aistimuspuutteet tai puute niiden käsittelyssä saattaa hankaloittaa elämää suuresti. Tämän takia kehityksen ja oppimisen kannalta erilaiset aistikokemukset turvallisessa ilmapiirissä ja ympäristössä ovatkin tärkeitä. Jokainen ihminen käyttää aisteja oppimisessa omalla tavallaan, esimerkiksi toinen oppii näkemällä ja toinen kuulemalla. (Saarinen 2014, 15.)

Päiväkodin aikuisten eli kasvattajien tehtävänä on mahdollistaa lapsille herkkien ja avoimien aistien käytettävyys päiväkodissa. Aistien käyttämistä tulee tukea mahdollisimman moninaisesti ja lasten tulee saada hämmästellessä ja ihmetellessä. Lapsen oppimisympäristön on oltava innostava, lasta arvostava, leikkisä ja lapsen omaa kiinnostuksen kohteita tukeva. Kasvattajien tulee olla vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Näin lapsi oppii käsittelemään omia kokemuksia, tunteita sekä ajatuksia. Innostavassa ja rikastavassa ympäristössä ei kuitenkaan tarvitse olla runsasta määrää virikkeitä, koska liiallisella aistiärsykmäärällä voi olla aisteja turruttava vaikutus. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10–12, 64.)

5.3 Aistihuoneen pedagogiset perustelut

Opetushallitus julkaisi loppuvuodesta 2016 päivitetyt varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta jokaisen kunnan, kuntayhtymän ja muiden palveluntuottajien oli laadittava oma paikallinen varhaiskasvatussuunnitelmansa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat normiohjaavia eli velvoittavat kunnat, kuntayhtymät ja muut palveluntuottajat noudattamaan niitä. (OPH 2016 8–9.)

Multisensorinen ympäristö voidaan suunnitella Paglianon (1999, 14–24) mukaan elämänhallintaa kehittäväksi ja edistäväksi tilaksi. Se voidaan nähdä muunneltavana tilana, jossa voidaan harjoitella oppimista ja uusia taitoja. Multisensorisen ympäristön käyttö suunnitellaan käyttäjien mukaan ja siellä on mahdollisuus muun muassa aistien aktivoimiseen ja rentoutumiseen. Multisensorista ympäristöä voidaan hyödyntää lisäksi haastavan käyttäytymisen vähentämiseen, kommunikaation tukemiseen, itsemääräämisen kehittymiseen ja vertaistukeen.

Aistihuoneita käytetään usein aktiivisena toimintamuotona ja niillä voidaan Hokkasen (2004, 434) mukaan esimerkiksi kuntoutuksessa lievittää apatiaa, käytöshäiriöitä ja muita kielteisiä vaikutuksia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2016) nousee esiin useampikin osa-alue, jotka mielestämme tukevat aistihuoneiden käyttöä varhaiskasvatuksessa. Näistä tavoitteista, periaatteista ja pedagogisen toiminnan tukemisesta kerromme seuraavissa alaluvuissa.

5.3.1 Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet

Lasten laaja-alaista osaamista voidaan vahvistaa monipuolisella pedagogisella toiminnalla ja sen kehittyminen edistää lapsen identiteetin muodostumista sekä hänen toimintaansa osana yhteisöä. Muun muassa se, miten erilaisia oppimisympäristöjä käytetään, vaikuttaa laaja-alaisen oppimisen kehittymiseen. (OPH 2016, 21–22.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2016, 22) mainitaan viisi erillistä, mutta silti toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-alueita, joista varsinkin ajattelu ja oppiminen -osa-alueenaan sopii tukemaan aistihuonetoimintaa ja sen pedagogisia tavoitteita. Opetushallitus määrittää yhdeksi varhaiskasvatuksen tehtäväksi tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että monipuoliset ja merkitykselliset kokemukset kehittävät lasten ajattelua ja oppimista. Lapsilla tulee olla tilaa ihmettelyyn, oivaltamiseen ja oppimisen iloon. Lapset käyttävät leikkiessään mielikuvitustaan ja luovuuttaan, sekä kokeilevat yhdessä ideoitaan ja tutkivat maailmaa. Lasten iän ja kehitystason mukaan varhaiskasvatuksessa tuetaan heidän taitojaan jäsentää, nimetä ja kuvata

ympäristöä ja sen ilmiöitä. Lapsia rohkaistaan kannustamaan toisia, kyseenalaistamaan asioita ja sietämään epäonnistumisia. Lapsia kiinnostavalla toiminnalla pyritään suuntaamaan heidän tarkkaavaisuuttaan sekä ylläpitämään sitä. (OPH 2016, 22.)

5.3.2 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin periaatteet

Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukevalla toimintakulttuurilla luodaan suotuisat olosuhteet lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin periaatteista esimerkiksi oppiva yhteisö, leikki ja vuorovaikutus, osallisuus, hyvinvointi sekä kestävä elämäntapa ovat tärkeässä osassa suunnittelemamme aistihuoneen toimintoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 mukaan oppimisympäristöjen opetukselliset ja tutkivat toiminnot rohkaisevat lapsia sekä kasvattajia kokeilemaan uusia toimintatapoja onnistumisen ja erehdyksen kautta. Yhteisö vahvistuu yhdessä tekemisen ja osallisuuden kokemusten kautta. (OPH 2016, 28–29.)

Päiväkodin oppimisympäristön tulee olla lasten silmillä kehitetty ja lapsille pitää tulla tunne, että ympäristö on oma ja siinä tulee pystyä liikkumaan ja tutkimaan. Lapsilla pitää olla mahdollisuus osallistua ja toimia. (THL 2014.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa tulee antaa mahdollisuus lapsille sekä henkilöstölle kokea vuorovaikutuksellista tekemisen ja leikin iloa. Varhaiskasvatusyhteisön tulee omata kannustava ja salliva ilmapiiri, joka antaa tilaa yksilöllisille luoville ratkaisuille. Lasten aloitteet, kokeilut ja elämykset tulee huomioida toiminnassa ja luoda niille toimintamahdollisuudet. (OPH 2016, 29.) Nämä toteutuvat suunnittelemamme aistihuoneen toiminnoissa, sillä huoneen muunneltavuus takaa sen yksilöllisen käytön.

Muunneltava aistihuone antaa lapsille mahdollisuuden rauhoittumiseen ja edistää siten myös lasten hyvinvointia. Aistihuoneen suunnittelussa on huomioitu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH 2016, 31.) määrittämä tavoite rauhallisesta ja vuorovaikutuksellisesta ympäristöstä. Tämän vuoksi huoneesta pyritään suunnittelemaan neutraali ja sen toiminnot ovat valittavissa tilanteesta riippuen.

Ekologisesti sekä taloudellisesti kestävä elämäntapa huomioidaan aistihuoneen suunnittelussa ja sen valinnoissa. Aistihuoneen siirrettävyys ja muunneltavuus tukevat varhaiskasvatuksen tavoitetta kestävästä kehityksestä sekä tilojen monimuotoisesta käytöstä, kuten Opetushallitus (2016, 31.) on määrittänyt laatimissaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.

Varhaiskasvatuslaki määrää varhaiskasvatuksen tavoitteeksi varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 § 2 a ja § 6). Oppimisympäristöjen tulee Var-

haiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH 2016, 31) mukaan tukea lapsille ominaista uteliaisuutta uusien asioiden kohdalla ja mahdollistaa tämä leikin, ilmaisun, tutkimisen sekä kokemisen keinoin. Oppimisympäristön tulee tarjota lapselle kokemuksia ja aistimuksia kokonaisvaltaisesti.

5.3.3 Pedagogisen toiminnan tukeminen varhaiskasvatuksessa

Monipuoliset työtavat ovat osa Opetushallituksen (2016, 36) määrittämää varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehystä. Työtapojen valintaa ohjaavat lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet yhdessä varhaiskasvatukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden kanssa. Lapselle luontevia tapoja oppia on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH 2016) mukaan toiminnalliset, sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat, kuten tutkiminen ja taiteellinen kokeminen. Lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, päättelemään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä sekä itsenäisesti.

Opetushallitus (2016, 39) on määrittänyt seuraavat viisi oppimisen aluetta kuvaamaan varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan tavoitteita ja sisältöjä. Nämä oppimisen alueet ovat:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn.

Oppimisen alueet luovat raamit henkilökunnan kokonaisvaltaisen pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä lasten kanssa. Varhaiskasvatusympäristön arjen toiminnassa oppimisen alueet limittyvät toisiinsa huomioiden lasten yksilölliset tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. (OPH 2016, 39–40.)

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

6.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on ideoida ja rakentaa toimeksiantajapäiväkodin henkilökunnan sekä kunnan erityisvarhaiskasvatusopettajan kanssa yhteistyössä käyttäjäystävällinen aistihuone toteutettavaksi eteläsuomalaiseen päiväkotiin. Toimeksiantajan aloitteesta aistihuoneesta rakennetaan muunneltava sekä siirrettävä siten, että aistihuone tai sen osia on tarvittaessa mahdollista siirtää muihin alueen päiväkoteihin. Aistihuone tulee olemaan päiväkodin lisäksi myös perhepäivähoitajien sekä avoimen varhaiskasvatuksen käytössä.

Pedagogisena tavoitteena aistihuoneen tarkoitus on tukea uuden varhaiskasvatussuunnitelman periaatteiden mukaisesti lasten tutkivaa asennetta elämään ja toiminnallisuutta. Aistihuoneella pyritään tuottamaan kokemuksellinen oppimisympäristö lasten mielenkiinnon kohteet huomioiden.

Tutkimusongelmaa eikä tutkimuskysymyksiä esitetä välttämättä toiminnallisessa opinnäytetyössä, ellei tarkoituksena ole tehdä selvitystä. Kysymysten asettaminen saattaa kuitenkin auttaa työn hahmottamisessa. (Vilka & Airaksinen 2003, 30.) Koimme, että tutkimuskysymysten asettaminen tukee ja helpottaa oman työmme hahmottamista, joten tämän takia ne päätettiin asettaa työllemme.

Tutkimuskysymykset:

- Miten ohjeistaa henkilökunta aistihuoneen käytön suhteen?
- Minkälainen aistihuone sopii varhaiskasvatukseen?

6.2 Aineiston hankinta ja toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö on ensisijaisesti toiminnallinen, joka sisältää laadullisen tutkimuksen elementtejä. Eskolan ja Suorannan (1998, 15–16) mukaan laadullinen tutkimus on prosessi, joka edetessään muuttaa muotoaan. Työn perustana on kaksi erillistä aineistonhankintamenetelmää, jotka limittyvät ja nivoutuvat kiinni toisiinsa prosessin aikana. Nämä menetelmät ovat avoin kysely ja toiminnallinen osuus. Avointa kyselyä käytämme päiväkodin henkilökunnan herättelyyn suunnitteluprosessin aluksi. Toiminnallisessa osuudessa suunnittelemme ja toteutamme aistihuoneen päiväkotiiin. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tarkemmin menetelmiä.

6.2.1 Avoin kysely

Avoimella puolistrukturoidulla kyselyllä päiväkodin jokaiseen ryhmään pyrimme selvittämään henkilökunnan mielipidettä aistihuoneen toteutukselle ja toiminnoille. Lomakekyselyssä kaikille tiimeille on samat kysymykset, joihin tiimi saa vastata omien näkemysten pohjalta. (Eskola & Suoranta 1998, 84–86.) Etukäteen lähetetty kysely (liite 1) saatekirjeineen (liite 2) ohjeistaa henkilökuntaa miettimään tiimeissä heidän ryhmälleen sopivia ja kiinnostavia ratkaisuja aistihuoneeseen. Näin ollen tiimit ehtivät yhdessä pohtia ja sisäistää aistihuoneen tuomat mahdollisuudet lapsiryhmän toiminnassa. Toivoimme jokaisen kyselyyn osallistuvan tiimin tuovan vastauksissaan ilmi oman ryhmänsä lasten tarpeita ja omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan.

Tiimin sisäisten keskusteluiden jälkeen keräsimme vastaukset henkilökohtaisesti tiimipalaverissa, jolloin pystyttiin yhdessä tiimin kanssa pohtimaan toteutustapoja. Tällöin toteutamme Eskolan ja Suorannan (1998, 86) mukaan puolistrukturoidun haastattelun, jossa henkilökunta voi täydentää

tekemiään tiimikohtaisia vastauksiaan. Haastattelussa käytiin kyselylomakkeen vastaukset läpi kunkin tiimin kanssa erikseen. Kyseessä oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jolloin vastauksia ei pyritä mittaamaan ja arvioimaan määrällisesti. Vastaukset luovat perustan aistihuoneen toimintojen suunnittelulle. Vastaukset heijastavat henkilökunnan toiveita toteutettavasta aistihuoneesta, vastausten määrällinen analysointi ei ole tässä tapauksessa tarpeen. Laadulliselle analysoinnille ei ole yleispätevää mallia. Pääpaino vastauksien analysoinnissa oli vastauksien koonti olennaisilta osin ja jatkuvasti syvenevän tulkinnan keinoin vertailla saatujen tuloksien valossa aikaisemmin opittuun teoriaan. Tämän jälkeen yhdistimme vastaukset tehden yhteenvedon. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto n.d., Alasuutari 2011, 38–48.)

Suoritimme kyselyn ainoastaan sen päiväkodin henkilökunnalle, mihin aistihuone on tarkoitus rakentaa. Rajaus johtuu muun muassa siitä, että uskoimme aistihuoneen olevan eniten juuri heidän käytössään ja halusimme sen tukevan lapsiryhmien tarpeita. On myös oletettavissa, että vaikka aistihuoneen toimintoihin olisi käyttöohjeet, sitä käyttävät todennäköisimmin henkilökunta, jolla on ammatillista kokemusta aistihuoneiden hyödyistä lapsiryhmien käytössä.

Opinnäytetyön tutkimuksellisen puolen sekä osallisuusnäkökulman kautta halusimme tuoda päiväkodin henkilökunnan osallisiksi aistihuoneen suunnitteluprosessiin avoimen kyselyn avulla. Huoneen käytön kannalta on tärkeää, että henkilökunta on pystynyt vaikuttamaan sen sisältöihin. Osallisuus suunnitteluprosessin aikana sitouttaa henkilökunnan todennäköisesti käyttämään aistihuonetta enemmän, kuin jos henkilökunta ei olisi saanut olla mukana vaikuttamassa aistihuoneen ulkoasuun ja toimintoihin.

6.2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Vilkan ja Airaksisen (2003) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön olisi hyvä olla työelämälähtöinen, tutkivasti toteutettu, käytännönläheinen sekä siinä tulisi osoittaa alan taitojen ja tietojen osaaminen. Lopputuloksena tulisi olla kohderyhmän mukaisesti esimerkiksi kansio, opas tai vaikka johonkin tilaan järjestetty näyttely tai tapahtuma. Tutkimuksellinen selvitys toiminnallisessa opinnäytetyössä kuuluu idean toteutustapaan, eli se tarkoittaa kaikkia niitä keinoja, joilla opinnäytetyön lopputulos toteutetaan. Näitä voivat olla esimerkiksi oppaan tai ohjeistuksen valmistus tai lopputuloksen visuaalinen ilme. Tutkimuksellisia menetelmiä ei välttämättä toiminnallisessa opinnäytetyössä tarvitse käyttää. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10, 56.)

Opinnäytetyömme oli työelämälähtöinen ja tarkoituksena oli luoda aistihuone tilaajapäiväkotiin ja lisäksi käyttöopas huoneen toimintoille. Suunnitteluvaiheessa etsimme perusteita aistihuoneen toimintoille teoriasta.

Vilka ja Airaksinen (2003, 51) kertovat, että jos opinnäytetyö sisältää toiminnallisessa osuudessa tekstiä, se tulee muokata kohderyhmälle sopivaksi. Oppaasta teimme selkeän ja helppokäyttöisen.

Yhteinen piirre toiminnallisissa opinnäytetöissä on viestinnällisillä ja visuaalisilla keinoilla luoda kokonaisilme, josta käy ilmi tavoiteltu päämäärä ja joka palvelee kohderyhmää parhaiten. Lopputuloksen tulee kuitenkin olla yksilöllinen ja persoonallisen näköinen. Yksi tavoitteista on, että lopputulos erottuisi muista samanlaisista lopputuloksista positiivisella tavalla edukseen. (Vilka & Airaksinen 2003, 51–55.) Valmistimme omannäköisen, luovia ja teoriaan pohjautuvia ratkaisuja sisältävän aistihuoneen ja otimme huomioon käyttäjien eri ikäkausien tuomat haasteet.

6.3 Toimintaprosessin alustava kuvaus

Toimintaprosessi jakautuu kolmeen vaiheeseen, jotka ovat suunnittelu, toteutus ja arviointi. Vaiheet kulkevat käsi kädessä koko prosessin ajan ja liittyvät aikajanalla. Jatkuva reflektio toiminnasta ja sen vaikutuksesta lopputulokseen on toiminnallisen opinnäytetyön merkittävä osa-alue. (Vilka & Airaksinen 2003, 26–32.) Seuraavissa luvuissa kuvataan tarkemmin toimintaprosessin vaiheita sekä tavoitteita.

6.3.1 Suunnittelu

Aistihuoneen suunnitteluvaiheessa hyödynnetään teoriaa sekä päiväkodin henkilöstölle tehdyn kyselyn vastauksia. Pohditaan keinoja, miten aistihuoneelle varattuun tilaan saisi monipuolisen harmonisen ratkaisun multisensoriselle toiminnalle. Budjetti toisaalta rajoittaa hankintoja, mutta samalla kannustaa etsimään luovia ratkaisuja aistihuoneen toteutukseen.

Tässä vaiheessa osallistetaan päiväkodin henkilökuntaa huoneen suunnitteluun. Budjetin ja kestäväen kehityksen kannalta järkevintä on hyödyntää päiväkodissa jo olevia tavaroita mahdollisuuksien rajoissa ja henkilökunnalla on paras tieto niistä.

Suunnitteluvaiheessa selvitetään henkilökunnan toiveita ja ajatuksia tulevaan aistihuoneeseen liittyen. Avoimen kyselyn kautta saadaan arvokasta tietoa lapsiryhmistä ja kuullaan henkilökunnan toiveita aistihuoneesta. Tiedot auttavat suunnittelemaan ja valitsemaan kohderyhmälle parhaiten sopivia ratkaisuja toteutukseen. Myös suunnitelman budjetointi ja hyväksyttäminen toimeksiantajalla kuuluvat osaksi suunnitteluprosessia.

6.3.2 Toteutus

Toteutusvaiheessa hankitaan, kootaan ja valmistetaan suunnitelman mukaiset tarvikkeet. Osan valmistamme itse kierrätysmateriaaleista. Kun

kaikki huoneeseen tulevat tavarat ja toimintavälineet ovat päiväkodilla, rakennetaan aistihuone.

Aistihuoneen käytöstä tehdään erillinen käyttöopas, josta löytyy lyhyesti ja ytimekkäästi huoneen käyttöä koskevat ohjeet ja ideat. Opas sisältää ideoita huoneen käyttömahdollisuuksien suhteen. Henkilökuntaa halutaan osallistaa myös aistihuoneen käytössä, joten oppaaseen kootaan erilaisia henkilökunnan toiveiden mukaisia aistitoimintoja, joita henkilökunta voi itse toteuttaa myöhemmässä vaiheessa. Tähän samaan oppaaseen lisätään myös tavaroiden käyttöohjeet sekä takuukuitit. Tämän jälkeen henkilökunta perehdytetään aistihuoneeseen ja näytetään mahdollisuudet, joita huone tarjoaa käyttäjilleen.

6.3.3 Arviointi

Arviointia tehdään jatkuvasti prosessin aikana ja pyrimme huomioimaan ja muuttamaan tarvittaessa ratkaisuja suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Valmistusta aistihuonetta arvioidaan käytettävyyden, aistiärsykkeiden monipuolisuuden sekä huoneen yleisen viihtyvyyden kannalta. Huoneen kehittämissuunnitelmat on kirjattu johtopäätöksiin.

Lopullinen arviointi toteutuksesta ja toteutusprosessista tehdään siinä vaiheessa, kun huone on saatu valmiiksi. Arvioinnissa pyritään refleктоimaan onnistumisemme tutkimuskysymysten ja tietopohjan kautta.

7 MUUNNELTAVA JA SIIRRETTÄVÄ AISTIHUONE PÄIVÄKOTIIN

7.1 Aistihuoneen suunnitelma

Saimme toimeksiantajapäiväkodista tiedon kesällä 2017, että heillä olisi tarvetta aistihuoneelle. Kävimme tutustumassa toimeksiantajapäiväkodin tiloihin ja tavaroihin useita kertoja. Tapasimme myös kunnan erityisvarhaiskasvatusopettajan kaksi kertaa suunnitelmavaiheessa ja keskustelimme näissä tapaamisissa toimeksiantajan tarpeista ja toivomuksista. Teoriatietoa työn lähtökohdiksi etsittiin ja kirjoitettiin syksystä 2017 kevääseen 2018. Viitekehyyksi valitsimme aisteista oppimisen, sensorisen integraation merkityksen sekä multisensorisuuden, ja etsimme näiden kautta perusteita aistihuoneelle. Haastattelimme alan asiantuntija Marja Sirkkolaa multisensorisista tiloista tammikuussa 2018.

Tapasimme jälleen helmikuussa kunnan erityisvarhaiskasvatusopettajaa ja kerroimme ideoista sekä sovimme tarkemmin avoimen kyselyn toteuttamisesta. Suunnitelman mukaan aistihuoneen lähtökohtana oli luoda päiväkotiin arjesta poikkeava tila. Keskityimme suunnitelmassa valo- ja äänimaisemien sekä erilaisten sisustusmateriaalien kautta rakentamaan rauhallisen aistien tarkastelemisen mahdollistavan tilan ilman ulkopuolisia

aistiärsykeitä. Aistien kautta oppimisen osalta suunniteltiin rentouttavia sekä toiminnallisia ratkaisuja moniaistisuutta tukien. Luvussa ”7.2 Aistihuoneen toteutus” kerrotaan teoreettiset perustelut toiminnoille.

Suunnitellut hankinnat hyväksyttiin kunnan varhaiskasvatusjohtajalla sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajalla maaliskuun tapaamisessa. Huhtikuussa 2018 tehtiin ostokset ja aistihuone rakennettiin päiväkodin henkilökunnan toiveet huomioiden.

7.1.1 Avoin kysely ja haastattelu suunnitelman lähtökohtana

Teimme päiväkodin henkilöstölle päiväkotiryhmittäin kyselyn, jossa he saivat tuoda esille tarpeelliseksi kokemiaan asioita koskien tulevaa aistihuonetta. Kävimme lisäksi erikseen keskustelemassa kyselyvastauksista ryhmien viikkopalavereissa. Näin saimme vielä lisätietoa kyselylomakkeiden vastauksiin ja herättelimme lisäkeskustelua aiheesta. Yhdistimme lomakkeiden ja haastatteluiden vastaukset ja näiden perusteella suunnitelimme aistihuoneen teoriaan pohjautuen.

Kyselyymme vastasivat kaikki päiväkodin neljä ryhmää. Myöhemmin, kyselyn jälkeen, huhtikuun alussa päiväkodissa aloitti toimintansa viides lapsiryhmä. Ryhmä aloitti toimintansa äkillisesti, joten emme suorittaneet kyselyä ryhmän henkilökunnalle jälkeinpäin aikataulullisista syistä.

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että aistihuoneesta toivottiin yleisesti tunnelmaltaan rauhallista, miellyttävää ja mielenrauhaa tuottavaa. Kaikissa kyselyn vastauspapereissa aistihuoneelta odotettiin uusia kokemuksia ja sitä, että kaikki aistit ovat huomioituna. Myös muunneltavuus niin toimintojen kuin sisustuksen suhteen oli toivottavaa. Vastauksissa toivottiin, että ryhmät saisivat aistihuoneessa toimiessaan elämyksellisiä kokemuksia, toimintaa ja monipuolista aistimaailmaa lisättyä ryhmän arkeen. Kyselyn vastauksissa oli myös mainittu, että aistihuoneessa toivottiin pystyttävän toimimaan pienryhmissä. Kyselylomakkeessa kysyttiin myös hyväksi havaittuja tapoja aistiherkkien kanssa toimimiseen. Vastauksissa tuli ilmi, että aistimateriaaleihin tulee kiinnittää huomiota, valaistuksen tulisi olla hämärä, tilassa voisi soittaa rauhoittavaa musiikkia tai että se olisi hiljainen tila, jopa lähes äänetön, ja värien käyttöä pitäisi rajoittaa. Myös tässä kohdassa kerrottiin pienryhmätoiminnan tukevan aistiherkkien kanssa toimimista. Toiveissa oli myös erilaisia leikkiehdotuksia aistihuoneen aistitoimintojen suhteen.

Kyselyn vastauksia täydentääksemme järjestimme avoimen kyselyn lisäksi myös avoimen haastattelun päiväkodin henkilökunnalle. Hakiessamme kyselyn vastauspapereita, haastattelimme tiimeittäin henkilökuntaa kyselyn kysymysten pohjalta. Näin meillä oli mahdollisuus saada lisätietoa vastauslomakkeisiin täytettyjen ajatusten taustoista ja kokonaisuutena henkilökunnan toiveista tarkentui. Haastattelujen myötä kävi esimerkiksi ilmi, että eräs ryhmä oli jättänyt vastaamatta useampaan kysymykseen siksi,

että heidän ryhmässään ei tällä hetkellä ole lapsia, joilla olisi huomattu olevan merkittävää aistiherkkyyttä. Tämä tieto vaikutti oleellisesti esimerkiksi aineistonkeruumenetelmän luotettavuuden ja eettisyyden arviointiin.

Toteutettavan aistihuoneen käyttöoppaan suuri tarpeellisuus tuli keskusteluiden myötä ilmi. Olisimme joka tapauksessa toteuttaneet käyttöoppaan, mutta päätimme opinnäytetyöryhmässä, että suunnittelemme käyttöoppaaseen lisäksi toimintoja, joita päiväkodin henkilökunta voi lasten kanssa itse toteuttaa.

Yhdistelemällä kaikki vastaukset päädyimme yhteenvetona siihen, että päiväkodin henkilökunta toivoi aistihuoneesta muunneltavaa, rauhoittavaa, toiminnallista ja arkea rikastavaa. Aistihuoneen toimintojen tulisi huomioida kaikki aistit.

7.1.2 Suunnitelman rajaaminen

Ajatuksenamme oli saada huoneeseen liikkuvaa kuvaa projektorin avulla, samoin äänimaiseman vahvistamiseksi kaiuttimet luomaan elävän ääni- ja valomaiseman. Jouduimme rajaamaan työtämme ja suunniteltuja toimintoja budjetin ja päiväkodilta liikenevien digitaalisten laitteiden rajallisuuden vuoksi. Äänimaailman luomista rajoitti myös cd-levyjen hankinta, jonka vuoksi suunnittelimme äänimaailman omien cd-levyjen ja päiväkodin älypuhelimien avulla.

Tarkoituksenamme oli keskittyä vain osaan aisteista, näkö-, kuulo-, tunto- ja tasapainoaisteihin, mutta päiväkodin henkilökunnan toiveista johtuen otimme toteutukseen mukaan myös haju- ja makuaistit. Tämä toi lisää haastetta, sillä maisteltavissa on aina huomioitava hygieenisuus, allergiat ja tuotteiden säilyvyys. Tilan pieni koko ja siitä, että tilassa ei ole kiinteää säilytysjärjestelmää toi myös omat haasteensa. Suunniteltaessa oli huomioitava tavaroiden säilytys ja se, että ylimääräiset aistiärsykkeet eivät ole lasten saatavilla koko ajan, jotta lasten keskittyminen tiettyyn aistitoimintoon pysyisi yllä.

7.2 Aistihuoneen toteutus

Keskustelimme päivittäin opinnäytetyöryhmän jäsenten kanssa suunnitelmista ja pohdimme sopivia ratkaisuja huoneelle. Ryhmämme kirjatut viestit toimivat oppimispäiväkirjana opinnäytetyöprosessin ajan. Koska kauppoissa, joista ostoksia tehtiin, tuli olla laskutusmahdollisuus ja tilaukseen tuli aina laskutuslisä, emme voineet ostaa kaikkea haluamaamme järkevästi budjetin puitteissa. Näin ollen ostokset tuli keskittää kahteen yritykseen. Pyrimme kuitenkin tekemään mahdollisimman kustannustehokkaita ja kestäviä valintoja.

Huhtikuussa 2018 kävimme opinnäytetyöryhmänä ostoksilla Ikeassa. Suunnitelma hioutui vielä ostosmatkalla nähtyämme kaikki aiemmin suunnitellut materiaalit käytännössä. Vasta Ikeassa paikan päällä tehtiin lopulliset valinnat ostettavista tuotteista.

Aistihuone rakennettiin huhtikuussa 2018. Opinnäytetyöryhmämme meni päiväkodille, kanto aiemmin ostetut ja hankitut tavarat sisälle, tyhjensi leikkikäytössä olleen huoneen ja merkitsi sisustusmateriaalien kiinnityspaikkoja kiinteistöhoitajaa varten. Kokosimme tuotteet käyttöohjeiden mukaisesti. Kiinteistöhoitaja kiinnitti seinä- tai kattokiinnityksen vaati- neet elementit opinnäytetyöryhmän avustuksella.

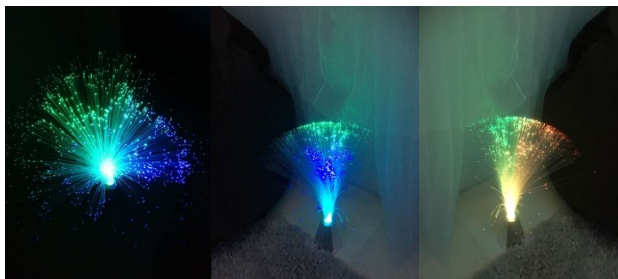
Sirkkolan (2018) mukaan sisustusmateriaaleiksi kannattaa valita käytännöllisiä ja huonetta pehmentäviä elementtejä, joka pidettiin mielessä hankintojen suhteen. Aistihuoneen kattoon asennettiin harsomainen telta luomaan tunnelmaa, seinille ja ikkunoihin tuli erilaisia valoverhoja, joista valot heijastuvat kauniisti. Ikkunoihin hankittiin myös pimennysverhot, jotta saimme tehtyä tilasta aistikkaan ja tunnelmallisen. Lattialle valittiin pehmeä, pitkäkarvainen aistimuksia tuottava matto. Huoneen lattialle tuli lisäksi kaksi säkkituolia, joissa lapset voivat rentoutua ja levätä nauttien päiväkodin henkilöstön valitsemista ja opinnäytetyöryhmämme suunnittelemissa aistiärsykeistä. Aistihuoneen toteutusvaiheista kerrotaan lisää alaluvuissa. Kuvassa 1 on esitetty aistihuoneen tila sellaisena kuin se oli päiväkodin lasten käytössä ennen ja jälkeen rakentamisen astuttaessa sisään huoneeseen.

Kuva 1. Tila ennen (vasemmalla) ja jälkeen (oikealla) aistihuoneen rakentamisen.

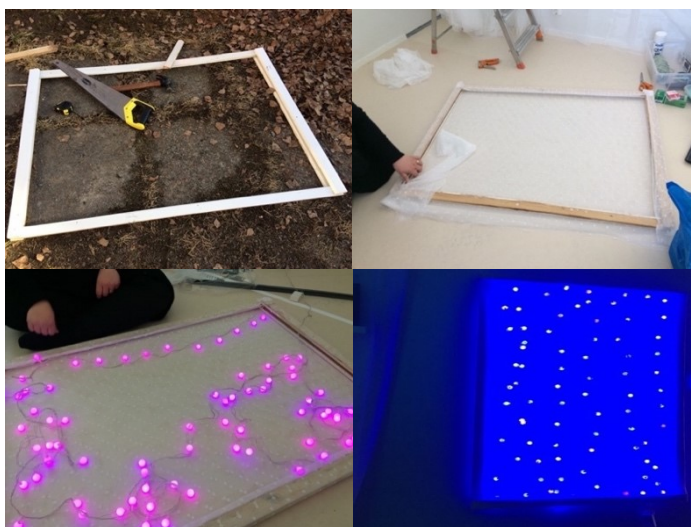
7.2.1 Näköaisti

Papunetin sivujen (2017) mukaisesti näköaistille tulee antaa monipuolisia ja kiinnostavia aistiärsyksiä. Näköaistin stimuloimiseksi aistihuoneeseen hankittiin erilaisia valaistusratkaisuja. Valaistus on tärkeässä roolissa huoneen käytössä. Katossa on melko kirkkaat integroidut valaisimet, jotka eivät tarjoa huoneen käyttöön tarpeeksi monipuolisia vaihtoehtoja. Aistihuoneessa on kaksi ikkunaa, joihin kiinnitettiin pimennysverhot, jotta valaistuksen tuomat seinälle heijastuvat kuviot pääsevät oikeuksiinsa ja näkyvät kunnolla. Pimennysverhojen avulla aistihuoneeseen tulevaa valonmäärää on helppo säädellä ja näin muuttaa huoneen tunnelmaa tavoitteisiin kulloinkin parhaiten sopivaksi. Huoneeseen asennettiin pieni peili-pallo, josta valot heijastuvat hienosti ympäri huonetta. Yhtenä valonlähteenä on kaksi valokuitukaapelista valmistettua väriä vaihtavaa valaisinta (kuva 2), näitä valaisimia voi myös tunnustella. Myös erilaisia led-valoja sijoitettiin valaisemaan huonetta ja luomaan sinne tunnelmaa. Huoneen materiaalivalinnoissa otimme huomioon valojen heijastusmahdollisuudet.

Kuva 2. Väriä vaihtavat valokuitulamput.

Yhtenä suurena valaistuselementtinä on valotaulu, johon voi säätää kahdeksan eriväristä ja erilaista valoyhdistelmää. Valotaulu valmistettiin itse rakentamalla kehykset, joihin pingotettiin valoa läpäisevä kangas sekä valosarja. Kuvassa 3 esitetään valotaulun syntyä.

Kuva 3. Valotaulun synty.

Selkeät näköärsykkeet aktivoivat näköaistia. Parhaiten aktivointi onnistuu pimennettävässä tilassa. Seinälle voidaan heijastaa erilaisia kuvioita ja tuttuja esineitä voidaan kohdevalaista esimerkiksi taskulampuilla. Esimerkiksi diskolamppu heijastaa mielenkiintoisia valoärsykejä ympäri huonetta. Kasvattaja voi itse kehittää erilaisia näköaistin stimuloimiseen sopivia välineitä. (Lehtinen ym. 1993, 50–51.)

Kuva 4. Valaistuksella luotu rauhallinen tunnelma aistihuoneessa.

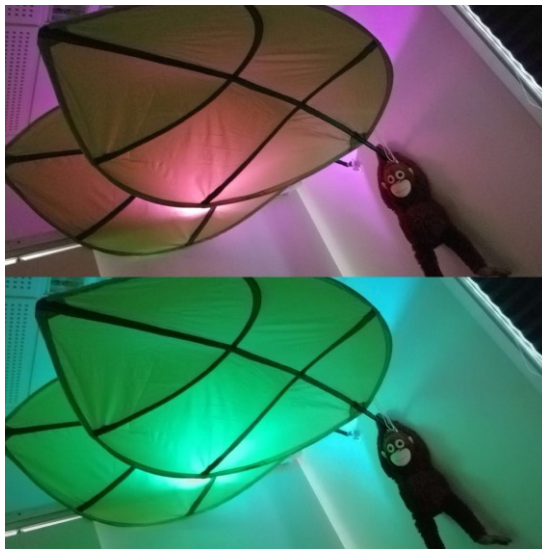
Valoilla ja varjoilla leikkittely luo tunnelmaa hämärään huoneeseen. Väriä vaihtavilla ja säädettävillä valoilla pystytään luomaan monia eri maailmoja pieneen huoneeseen. Kuvissa 4 ja 5 näkyy valaistuksen vaikutus huoneen tunnelmaan ja sen muunneltavuus.

Kuva 5. Muunneltavaa valaistusta voi käyttää aistihuoneessa käsiteltävän teeman apuna.

Aistihuoneen seinälle hankittiin kaksi pientä peiliä heijastamaan valoja. Nämä peilit voidaan helposti ottaa alas ja antaa lasten itse tutkia syntyviä heijastuksia. Peileissä on paksut kehykset, joista lasten on helppo ja tukeva ottaa kiinni. Suuremmat peilit olisivat tuoneet heijastukset paremmin esille, mutta ne olisivat olleet myös turvattomammats. Lehtisen ym. (1993, 125) mukaan peilien avulla saadaan avaruutta pieneenkin tilaan ja niitä kannattaa kiinnittää niin lattiaan kuin kattoonkin. Peilien avulla voidaan saada aikaiseksi myös mielenkiintoisia ja jännittäviä efektejä.

Aistihuoneen ovinurkkaan hankittiin leikkisyyden ja viidakkoteeman innoittamana kaksi isoa lehteä (kuva 6), joiden päällä on kaukosäätimellä toimiva valaisin. Valaisimella saa heijastettua lehdet ja katon eri värisävyihin tai vaihtoehtoisesti ohjelmoida valaisimen värit vaihtumaan automaattisesti. Nämä lehtien eri valaistusmahdollisuudet tekevät huoneeseen erisävyisiä heijastuksia.

Kuva 6. Lehdet valaistuna.

7.2.2 Kuuloaisti

Äänen avulla voidaan tutkia käsitteitä lähellä sekä kaukana äänen voimakkuuden avulla. Myös tietynä aikana toistuvat musiikkituokiot hahmottavat toiminnan alkua ja loppua sekä ajankohtaa. Musiikkia on helppoa yhdistää toimintoihin spontaanisti tai suunnitelmallisesti. Oma ääni riittää, eikä aina tarvita edes soittimia. Luonnosta peräisin olevat äänet voidaan kokea musiikkina korvilla. (Lehtinen ym. 1993, 98–100.)

Aistihuoneen äänimaailma kehitettiin internetistä saatavien valmiiden äänitteiden ympärille, sillä päiväkodin henkilökunnalla on käytössään älypuhelimet ja mahdollisuus näin kuunnella ja soittaa ääniä kännyköiden avulla. Kirjasimme oppaaseen ylös Youtube-videoiden osoitteita sekä Papu.net-palvelun kattavan äänikirjaston osoitteen. Koska huoneen tee-

mana oli viidakko, etsimme oppaaseen varsinkin luonnon ääniä. Lisäksi valmista äänimaailmaa on mahdollista luoda cd-soittimen ja -levyjen avulla. Rauhoittavaa musiikkia sisältävä cd (kuva 7) löytyy aistihuoneesta.

Soittamalla erilaisia soittimia voidaan harjoittaa erilaisia hieno- ja karkeamotorisia taitoja. Esimerkiksi rumpujen tai triangelin soitto vaatii lyömistä, marakassin ja kulkusten ravistamista, kitaran ja viulun näppäilemistä, pianon painamista ja huilun ja huuliharpun puhaltamista. (Lehtinen 1993, 101.) Päiväkodista löytyy muun muassa kuvassa 7 esitettyjä soittimia, joilla lapset voivat itse rakentaa erilaisia äänimaisemia ja harjoittaa motorisia taitojaan.

Aistihuoneesta löytyy myös tekemämme äänimuistipeli (kuva 7 alareuna). Äänimuistipeli kehittää lapsen tarkkaavaisuutta ja keskittymistä kuunteleluun hiljentymisen taitojen ohella.

Kuva 7. Soittimet, cd-levy ja äänimuistipeli.

7.2.3 Haju- ja makuaisti

Hajuaistia voidaan aktivoida erilaisin tuoksuin. Jos tuoksut yhdistää hierontaan, puhutaan aromaterapiasta. Erilaisia eteerisiä öljyjä voi lisäksi käyttää esimerkiksi myös huonetuoksuina, kylvyissä ja vaikkapa kääreissä. Snoezelen-menetelmässä suositaan tuoksutarjotinta, jonka avulla tarjotaan hajuaistimuksia yksitellen (Lehtinen ym. 1993, 81–82, 125).

Hajuaistin aktivoimiseksi huoneeseen valmistettiin tuoksupurkkeja. Hajuksi valikoitui erilaiset mausteet, kuten pippuri, curry ja kaneli sekä kahta erilaista eteeristä öljyä. Tässäkin budjetti ja hankintojen keskittäminen muutamaankin paikkaan oli suuressa osassa. Tämän vuoksi valikoidut hajut

löytyivät omista maustehyllyistä ja ylimääräisistä purkeista. Jatkossa kasvattajat voivat kiinnostuksensa mukaan lisätä hajuja ja etsiä esimerkiksi lapsia osallistamalla lähiympäristöstä sopivia tuoksuteltavia asioita.

Makuaistimuksia voidaan tarjota maistattamalla makuja makupurkeista. Mauiksi valikoitui suola ja sokeri. Ajattelimme niiden olevan turvallisin vaihtoehto erilaisia allergioita ajatellen. Suola ja sokeri on myös säilyvydeltään hyviä, joten ne eivät vanhene heti parin viikon sisällä. Henkilökunta voi oman lapsiryhmänsä tuntien tuoda aistihuoneeseen parhaaksi katsomiaan toimintoa tukevia tuotteita.

7.2.4 Tuntoaisti

Hieronta tuottaa hyviä intensiivisiä tuntoaistimuksia. Hierontahetken ja -tilan tulee olla rauhallinen ja lämmin. Jos hieronnassa käytetään rasvaa, se tulee hieroa käsissä lämpimäksi. Hieronnan tulee olla intensiivistä ja sensitiivistä. Hieronnassa voi käyttää esimerkiksi eri materiaaleista tehtyjä kintaita. Tuntoaistimuksen tuottamiseen voi käyttää myös harjaa ja pensseliä. Froteepyyhettä, hyvin karkeaa froteepyyhettä, puuvillaliinaa, sideharsoa, nahkaa, muovia lyhytkarvaista turkkia tai silkkiä voidaan käyttää vaihtelun saamiseksi. (Lehtinen ym. 1993, 40–47, 76.) Kuvassa 8 näkyy osa huoneen hieronta- ja tuntovälineistä.

Kuva 8. Välineitä hierontaan ja tuntoaistin stimulointiin: tunnistelulaatta, erilaisia mattoja, tennispalloja, nystyräinen jumppapallo, maalisuuteja ja -tela, vedellä täytettävä kaulin, hierontarulla, puutarhahanskat, pienempiä nystyräpalloja ja valoefektipalloja.

Tuntoaistimusten tukemiseksi valmistettiin tunnistelulaatta (kuva 8, vasen yläkulma), jossa on kirkkaita ja sinisiä liukkaita palloja. Siniset pallot

värjättiin elintarvikevärillä ja laatta valmistettiin kestävästä muovista. Tunustelulaatan sisälle on laitettu kaksi pientä lintua, joita voidaan liikuttaa pallojen seassa.

Tuntoaistimuksien lisäämiseksi huoneeseen hankittiin tyynejä, jonne voidaan asentaa lämpöpatruuna sisään. Patruunaa taivuttamalla tyynejä lämpimää. Otimme kestävästä kehityksestä huomioon, sillä patruuna ei ole kertakäyttöinen, vaan sen voi ladata keittämällä lämpöpatruuna aina uudelleen. Hankimme lisäksi erilaisia tuntoaistimuksia herätteleviä materiaaleja, joiden päältä voi vaikka halutessa kävellä, ja seinälle rakensimme erilaisia materiaaleja sisältävän valokuvakehyksen tehdyn aistimuskollaasin (kuva 9), jota voi kosketella.

Kuva 9. Valokuvakehykseen tehty aistimuskollaasi seinällä.

Toimeksiantajamme rajasi suunnittelemaamme aistihuonetta ainoastaan sanoin: ”Jotain arjesta poikkeavaa.” Tartuimme tähän ajatukseen ja se olikin yksi tärkeä syy, miksi valitsimme aistihuoneeseen toiminnoksi värisevät elementit. Värisevät apuvälineet tilasimme Aistituotteelta. Värinäharjaa voi käyttää hieronnassa apuna ja värinätangon voi kietoa esimerkiksi raajan ympärille saaden vibratorista aistimusta (kuva 10).

Kuva 10. Värinätanko kiedottuna käden ympärille vasemmalla ja värinäharja apuna jalan hieronnassa oikealla.

Värähtelyn kokemista voidaan vahvistaa vibratorisen stimulaation avulla. Se auttaa lisäämään kehontuntemusta sekä erityistä kuulon kehittymistä. Värähtelyä voidaan tuottaa erilaisten värähtelevien esineiden avulla. Ihmiskehoa itsessään voidaan käyttää värähtelyn lähteenä esimerkiksi sillä tavalla, että kasvattaja asettaa lapsen omalle vatsalleen ja tuottaa äänen ja hengityksen avulla värähtelyä. Myös erilaisin soittimien avulla voidaan tuottaa värähtelyä, varsinkin matalaääniset soittimet välittävät eniten värähtelyä (Lehtinen ym. 1993, 48–49.) Päiväkodista löytyy erilaisia soittimia, kuten rumpuja, joita voidaan esimerkiksi käyttää värähtelyn tuottamiseen.

Aistihuoneeseen päätettiin valmistaa itse painotuotteita, sillä Lehtisen ym. (1993, 52) mukaan paineen kohdistaminen raajoihin lisää kehontuntemusta. Puolustus-kannalla olevaa lasta rauhoittaa tasaiset painetuntoaistimukset (Ayres 2008, 282). Näillä edellä mainituilla perusteilla valmistimme aistihuoneeseen painotyyryn, painopehmolelun sekä painopeiton, joiden alle käpertyessään käyttäjät saavat syvätuntoaistimuksia sekä jäseny-neemmän ja rauhallisemman olotilan. Kuvassa 11 esitetty painopehmoleluapina toimii myös sisustuksellisenä elementtinä ja sitä voidaan käyttää mukana esimerkiksi sadutuksessa. Pehmolelu ostettiin kaupasta, muokattiin painavammaksi avaamalla saumoja, lisäämällä painoa ja ompelemalla saumat taas lopuksi kiinni.

Kuva 11. Painotuotteet: painopehmolelu, painotyyry ja painopeitto.

Painotyyry tehtiin farkkujen lahkeesta. Kangas ommeltiin pussiksi, täytettiin pussitetulla painolla ja ommeltiin myös toinen reuna kiinni. Painopeittoa alettiin työstää samalla tavalla kuin painotyyryä, eli valmiista peitosta, jonka yläsauma avattiin ja peittoon tehtiin ompelukoneella selkeät pystysuunnassa olevat väliseinät, jottei painomateriaali mene vain yhteen kulmaan peittoa kallistettaessa. Peittoon laitettiin osa täytteestä ja tämän jälkeen peittoa ommeltiin vaakasuorasti muodostaen selkeitä täyteosioita.

Tämän jälkeen taas lisättiin täytettä ja ommeltiin vaakasuorasti lisää täytettyjä osioita. Näin tehtiin, kunnes peitto oli täytetty. Tämän jälkeen peitto kiedottiin leppäkerttukuvioiseen pussilakanaan, jotta sen puhtaanapito olisi helpompaa (kuva 11).

7.2.5 Liike- ja tasapainoasti

Liikekokemusten tuottamiseksi voi käyttää esimerkiksi painetta, rentoutusta tai liikuttelemista. Raajoihin voidaan luoda painetta esimerkiksi voimakkaalla syleilyllä tai erilaisilla kasvattajan luomilla painetuntemuksilla. Tyynyihin tai suureen peittoon kääriytynyt ihminen saa liiketuntemuksia. Ihminen voidaan kääriä, vaikka patjan tai maton sisään paketuksi huomioiden riittävä hapensaanti. Pienille lapsille voidaan myös välittää esimerkiksi liikekokemuksia kantamalla heitä. Jos näihin liikekokemuksiin lisätään vielä vesielementti, se vahvistaa liikekokemuksia. (Lehtinen ym. 1993, 52–54.)

Aistihuoneeseen hankittiin makuupussi, joka on todella monikäyttöinen elementti. Aikuinen voi esimerkiksi kääriä lapsen ympärille makuupussin rullalle ja luoda näin lapselle liiketuntemuksia. Makuupussista saa myös tehtyä vetoketjut aukaisemalla ison peiton, johon voi kääriytyä tai jota voi käyttää istuinalustana. Jos makuupussista avaa vain jalkopään vetoketjun ja pitää sivuvetoketjun kiinni, se voi toimia ryömintätunnelina. Tunnelissa ryömimistä varten hankimme huoneeseen taskulampun, johon valon saadakseen täytyy pyörittää veiviä. Valoa tuottaakseen lapset saavat myös näköärsyksen ja liikekokemuksen lisäksi tuntoaistimuksia.

Lehtisen ym. (1993, 125) mukaan multisensoriseen tilaan voidaan laittaa kuplakone, jonka avulla voidaan tuottaa iso määrä saippuakuplia ja niiden tavoittelu toimii motorisena harjoitteena. Koska meillä ei ollut budjetissa varaa hankkia kuplakonetta, hankimme huoneeseen saippuakuplavälineet, sillä kuplien puhaltelu hämärässä huoneessa luo tunnelmaa ja lapset usein haluavat yrittää rikkoa saippuakuplapalloja käsillään. Saippuakuplia voidaan puhaltaa erilaisissa valaistuksissa ja yhdistää myös muihin elementteihin kuten peilipalloon tai rentoutushetkeen. Samalla kuplien puhallus harjoittaa myös suun liikkeitä ja toimii suujumppana.

Tasapainoastia voidaan aktivoida tarjoamalla yksinkertaisia ja selkeitä kokemuksia asentomuutoksista painovoimaan suhteutettuna. Keinuminen esimerkiksi mahdollisimman rennosti makuuasennossa tai apuvälinein, kuten tyynyillä pehmustetun tynnyrin avulla, ovat hyviä aktivoimiskeinoja. Ylös ja alas keinuttaminen taas vaatii jo paremman ärsykkeiden integraatiokyvyn. Pyörimisliikkeet ovat kaikista vaikeimpia vestibulaarisessa stimulaatiossa. (Lehtinen ym. 1993, 36-39.) Keinua ei tilan koon vuoksi pystytty toteuttamaan turvallisuusnäkökohdat huomioiden.

Ayresin (2008, 276) mukaan vestibulaarinen järjestelmä luo mahdollisuudet muiden aistijärjestelmien kehittymiseen ja sillä on keskeinen rooli sen-

sorisessa integraatiossa. Vestibulaarisen stimulaation tuottamiseksi aistihuoneeseen hankittiin Bilibo-aistikuppi (kuva 12). Lapsi voi keksiä Bilibolla erilaisia keinumistapoja nopealla ja hitaalla tempolla ja lapsi saa keinuesseen lisäksi erilaisia asentokokemuksia. Aistihuoneeseen voidaan lisäksi tuoda iso nystyräjumppapallo, jonka päällä lapsi voi saada liike- ja asento- kokemuksiä.

Kuva 12. Bilibo-aistikuppi.

7.3 Oppaan toteutus

Toimeksiantajan pyynnöstä sekä kyselyn vastausten kautta ilmeni selkeää tarve aistihuoneen käyttöoppaalle. Aistihuoneeseen toivottiin konkreettisia toimintavinkkejä, jotta huoneen potentiaali saataisiin kokonaisuudessaan käyttöön. Saimme joitakin ehdotuksia oppaaseen henkilökunnalta, mutta pääosin kokosimme käyttöajatuksia yhdessä opinnäytetyöryhmänä. Ajatuksena tämän takana oli, että henkilökunta voisi jakaa tietämiään vinkkejä keskenään ja me tuomme oppaassa esiin sellaisia ehdotuksia, joita henkilökunta ei itse ole tullut vielä ajatelleeksi.

Opas koostuu lyhyestä alustuksesta oppaan käyttäjille, aistihuoneesta löytyvien tuotteiden esittelyistä kuvineen, aistihuoneeseen sopivien leikkien ja harjoitusten listauksesta sekä aistihuoneen varauslistasta. Valmiin käyttöoppaan sisällysluettelo on liitettynä opinnäytetyöhön (liite 4). Opasta lähdettiin kokoamaan heti kuultuamme toimeksiantajan toiveesta sellaisen saamiseksi, sitä täydennettiin henkilökunnan kyselyvastausten sekä yhteisten keskusteluiden pohjalta ja se viimeisteltiin aistihuoneen valmistuttua.

7.4 Hankinnat ja budjetti

Huoneen hankinnoista ja sisustuksesta saimme päättää itse. Hankinnoissa pääpaino oli sisustuselementeillä, joilla huoneesta luotiin miellyttävä ja levollinen. Samalla nämä valinnat myös tukevat aistivaa toiminnallisuutta. Värimaailma suunniteltiin vaaleaksi, maanläheiseksi ja vihertävän sävyiseksi viidakkoteemalla. Sirkkolan (2018) mukaan maanläheiset värit, kuten vihreä väri, koetaan yleisesti rauhoittavana ja viidakkoteema toi mielestämme huoneeseen lapsenomaisuutta ja herättää kohderyhmän kiinnostusta ympäristöön. Aistihuone tulee myös olemaan lapsiryhmän päivittäisessä leikkikäytössä, joten sisustukseltaan pelkkä valkea huone olisi voinut tuntua lapsista tylsältä.

Budjetti loi suunnittelulle ja toteutukselle haasteita, joten osan aistihuoneen tarvikkeista valmistimme itse ja lisäksi valitsimme hankintapaikat, joissa budjetilla sai eniten materiaalivastetta aistillisuuden luomiseksi. Käytimme hyväksi myös päiväkodista löytyviä tavaroita. Näiden lisäksi käytimme tarvikkeiden ja materiaalien hankinnassa hyväksi erilaisia kierrätysryhmiä sekä omia tarpeettomiksi käyneitä tavaroita. Etenkin myynnissä olevat valmiit painotuotteet ovat hintavia, joten hankimme peiton ja erilaisia tyynejä, joista saatiin monipuolisia painotuotteita edullisesti itse tekemällä. Samoin vetoketjulliset tyydynpäälliset lisäsivät monikäyttöisyyttä. Vetoketjun avaamalla voi sisälle sujauttaa lämpöpatruunan ja lämpötyyny on valmis. Vetoketjulliset päälliset on myös helppo puhdistaa.

Liitteessä 3 on esitetty aistihuoneeseen suunnitellut sisustuksellisten elementtien kustannusarvio ja toiminnallisten elementtien kustannusarvio. Hankinnat teimme kahdesta paikasta, IKEASTA ja Aistituotteelta. Ikeasta tehtyihin hankintoihin kului 205 euroa ja Aistituotteeseen 123 euroa. Arvonlisäverollisena hankintamme teki kokonaisuudessaan 328 euroa. Pysyimme siis hyvin budjetissa, joka oli 350 euroa arvonlisäverollisena, oman panostuksemme ansiosta. Toki omien lahjoituskanavien kautta hankituilla ja itse tehdyillä tavaroilla oli myös suuri vaikutus huoneen onnistuneeseen lopputulokseen. Samoin pienet yksittäiset tavarat muodostivat kaiken kaikkiaan suuren osan kokonaisuudesta. Itse käsityönä tavaroiden tekeminen ja muokkaaminen aistihuonekäyttöön oli aikaa vievää.

Suurimman helpotuksen budjetissa pysymiseen toi valaistuksen osalta valokuitulamppujen, valokehykseen kiinnitetyn valosarjan sekä lehtikatoksen valaistuksen löytyminen ilmaiseksi. Kuten myös tilan pehmentäjäksi hankittu iso matto saatiin lahjoituksena. Painotuotteiden ompeleminen itse toi myös budjetissa pelivaraa muiden sisustuksellisten elementtien hankintaan, sillä jo painotyyyny tai -eläin maksaa valmiina ostettuna 50 eurosta ylöspäin puhumattakaan valmiista painopeitosta, joka olisi yksinään vienyt melkein pä koko budjetin (Aistituote verkkokauppa 2018).

Haju- ja makuu- ja makuaistien osalta kaikki hankitut tuotteet olivat opinnäytetyöryhmän itse hankkimia. Tämä siksi, että yksittäisten halpojen tuotteiden

ostaminen laskulle tuo laskutuslisineen lisäkustannuksia ja muutaman euron tuotteen hinnaksi saattaa tulla liki 20 euroa, vaikka laskutus- ja toimituskuluja meidän ei tarvinnutkaan huomioida budjettiin. Samalla perusteella äänimaailma painottui älypuhelimien kautta haettavaan maksuttomiin äänitiedostoihin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Teorian ja kyselyn vastauksien perusteella päädyttiin siihen, että toiminnallinen vuorovaikutuksellista toimintaa lisäävä, rauhoittava ja lapsen tutkivaa luonnetta edesauttava aistihuone sopii hyvin varhaiskasvatukseen käyttöön. Aistihuoneen käyttöopas taas ohjaa henkilökuntaa aistihuoneen toimintojen suhteen ja neuvoo heitä aistihuoneen käytön kanssa antaen konkreettisia toimintavinkkejä. Huoneeseen suunniteltiin toimintoja eri aisteille.

Varhaiskasvatukseen sopiva aistihuone rakentuu Sirkkolan (2018) mukaan samoista elementeistä kuin muutkin sosiaalialan eri toimialoille kohdenneet aistihuoneet. Halusimme kuitenkin aistihuonetta suunnitellessamme huomioida varhaiskasvatukseen sijoittuvan aistihuoneen pedagogisen tavoitteen eli sen, että aistihuone olisi innostava oppimisympäristö, joka tukee lasten tutkivaa elämänsäntunnetta. Otimme suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon myös henkilökunnan mielipiteet ja ajatukset, jolloin saimme rakennettua aistihuoneesta kaikki aistit huomioon ottavan, muunneltavan, pienryhmätoimintaan kannustavan rennon huoneen, joka toimii arjessa myös leikkitalana.

Koimme voivamme parhaiten ohjeistaa henkilökuntaa aistihuoneen käytössä kokoamalla oppaan, joka sisältää tiedot aistihuoneen toiminnoista sekä valmiita ehdotuksia huoneessa toteutettavaan toimintaan. Tarve oppaalle nousi ilmi tekemämme kyselyn sekä haastatteluiden kautta. Ajatuksena oli myös saada henkilökuntaa motivoitua huoneen käyttöön ja sen jatkokehittämiseen esittelemällä rakentamamme aistihuone kiinnostavasti ja tuoden ilmi huoneen käytön vaikutuksia lapsiin. Henkilökunnan osallisuus suunnitteluprosessissa auttaa myös kasvattajia ottamaan aistihuoneen osaksi omaa toimintaansa lapsiryhmissä.

Olisi ollut hienoa, jos olisimme pystyneet toteuttamaan monipuolisen ääni- ja valomaisen projektorin, tietokoneen ja kaiuttimien avulla. Tällöin lapset olisivat päässeet muun muassa virtuaaliselle metsäretkelle, jossa aisteja olisi stimuloitu esimerkiksi metsän tuoksulla, tuntoaistia ruohomatolla jne. Ikävä kyllä tämä ei ollut saamamme budjetin rajoissa mahdollista. Onnistuimme suhteellisen pienestä budjetistä huolimatta luomaan monipuolisen tutkivan oppimisympäristön varhaiskasvatukseen. Aistihuone mielestämme tukee lapsien kokemuksellisuutta ja antaa mahdollisuuden uppoutua aistien maailmaan rauhallisessa ympäristössä. Ayresin

(2008, 226) mukaan sensorista integraatiota tapahtuu parhaiten, kun lapsi itse pystyy ja haluaa saada uusia aistikokemuksia mielekkäässä oppimisympäristössä. Toteutettu aistihuone tarjoaa kasvattajille ajan sekä paikan toiminnoille, jotka Ayresin (2008, 252) mukaan auttavat lapsen aivotoiminnan jäsentymisessä.

Aistihuoneeseen hankittiin monipuolisesti eri toimintavälineistöä, sillä Ayres (2008, 253) muistuttaa, että jokainen reagoi yksilöllisesti aistiärsykeisiin. Tästä syystä kasvattajan tulee valita toiminnot lasta kuunnellen ja sensitiivisesti. Aistihuoneen käytössä pyrimme myös aktivoimaan henkilökuntaa etsimään ja käyttämään hyödyksi päiväkodissa jo olevia materiaaleja laatimaamme opasta hyödyntäen. Lasten osallisuus tulee esille vuorovaikutuksessa varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee osallistaa lapset aistihuoneen toimintojen valintaan.

8.1 Aistihuoneen toteutuksen arviointi

Olemme tyytyväisiä toteuttamaamme aistihuoneeseen. Saimme mielestämme rakennettua mielenkiintoisen ja lapsenomaisen aistihuoneen, jossa on rauhallinen tunnelma ja joka houkuttelee aistimaan erilaisia aistimuksia. Huone toimii tavoitteiden mukaisesti myös monipuolisena ja inspiroivana leikkitilana. Huoneen käyttäminen yleisenä leikkitilana toi toteutuksessa juuri aistitoimintojen siirrettävyyden esiin. Toiminnot säilytetään merkityissä laatikoissa varastossa, josta ne käytön mukaan otetaan esille haluttujen aistitoimintojen aikaan saamiseksi. Muussa käytössä huone on rauhallinen leikkipaikka maustettuna viidakkoteemalla.

Alun perin aistihuoneen oli tarkoitus olla kokonaan siirrettävä, mutta prosessin aikana huoneen käyttäjäryhmissä tuli muutoksia päiväkodin puolelta, joten aistihuoneeseen voitiin rakentaa myös kiinteitä ratkaisuja luomaan tunnelmaa. Nämä kiinteät ratkaisut loivat tilasta lapsenomaisen kiinnostavan tilan entisen askeettisen leikkihuoneen tilalle. Aistihuoneen siirrettävyys ei ollut prosessin edetessä enää olennaista vaan siirrettävyyttä tärkeämmäksi seikaksi vaihtui aistihuoneen monikäyttöisyys ja muunneltavuus. Toteuttamamme aistihuone on helposti muunneltava toimintojen suhteen ja soveltuva varhaiskasvatuksen käyttöön. Muunneltavuutta tukee muun muassa irrotettavat ja ylös nostettavat verhot ja katos.

Saimme rakennettua aistihuoneesta rauhallisen, mutta selkeän tilan. Erilaisia valaistusmahdollisuuksia on monia ja niistä käyttäjät voivat valita teemaan sopivan ratkaisun. Kaikki toiminnot ovat helposti saatavilla ja jaoteltuna aistituntemuksien mukaan hankkimissamme helposti siirrettävissä ja merkatuissa laatikoissa. Myös käyttöohjeet ja huoneen käyttöopas on helposti saatavilla. Kuten Lehtinen ym. (1993, 125) kertoo, tilojen suunnittelussa on tärkeintä ottaa huomioon huoneen kokonaiskuva sekä huoneesta välittyvä esteettinen vaikutelma. Tärkeintä ei siis ole mahdollisimman suuri välinemäärä, vaan se, että huone tukee jokaisen kävijän yksilöllisiä reaktioita kunnioittaen.

Mielestämme saimme luotua monipuolisia toimintoja huoneeseen. Emme pystyneet hankkimaan kaikkia toivomiamme asioita aistihuoneeseen, koska budjetti oli rajallinen. Saimme mielestämme korvattua puutteet tekemällä ja keksimällä itse luovia vastaavia toimintoja ja tuotteita. Alkuperäiseen suunnitelmaan tuli lisänä henkilökunnan kanssa käytyjen keskustelujen ja avoimen kyselyn kautta lisätoimintoja tarkempine ohjeistuksineen.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksemme ja tarkemmin sen tuomat tulokset olivat lähtökohta aistihuoneen suunnitelmalle. Toteutimme laadullisen tutkimuksen, jonka aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme avoimen puolistrukturoidun kyselyn ja avoimen haastattelun näiden kysymysten pohjalta.

Nämä aineistonkeruumenetelmät toimivat yhdistettynä mielestämme paremmin henkilökunnan ajatusten selvittäjänä, kuin haastattelu ainoana aineistonkeruumenetelmänä. Päädyimme toteuttamaan ensin lomakekyselyn ja sen jälkeen täydentävän avoimen haastattelun siksi, että halusimme ensin kyselyn kautta herätellä henkilökunnan ajatuksia yksilö- ja tiimitasolla ja sitten aloittaa vuoropuhelun henkilökunnan kanssa avoimen haastattelun muodossa. Seuraavaksi arvioimme kyselytutkimuksen luotettavuutta.

8.2.1 Kyselyn validiteetti

Tutkimusmenetelmän tapaa mitata juuri sitä asiaa, jota halutaan tutkia, mahdollisimman tehokkaasti sekä kattavasti kutsutaan validiteetiksi. Mitarina validiteetti määrittää onko valittu oikea tutkimusmenetelmä ja onko sitä käytetty oikeaan kohderyhmään ja oikeaan aikaan, jotta se tavoittaa kohderyhmän. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, 2008.)

Kuten mainitsimme aiemmin, kysely toteutettiin neljässä ryhmässä. Myöhemmin viidennen lapsiryhmän aloitettua toimintansa, meille kävi toimeksiantajan kautta ilmi, että aistihuoneen olisikin tarkoitus toimia pääasiassa tämän uuden sekä yhden jo aiemmin toiminnassa olleen ryhmän käytössä. Näin ollen kysely olisi tullut kohdentaa painottumaan näihin ryhmiin. Tulosten validiteettiin vaikutti myös kysymykset ja niiden sopiminen kohderyhmälle eli se, että kyselyn toinen osa koski lähinnä ryhmässä esiintyviä aistiherkkyyksiä yms., jollaisia yksi neljästä vastanneista ryhmistä ei tunnistanut ryhmässään esiintyvän. Tästä johtuen jälkimmäisen osion vastaukset jäivät mielestämme osittain pinnallisiksi tai jopa puutteellisiksi.

Pidämme kyselyn validiteettia hyvänä, sillä avoin puolistrukturoitukysely toimi ryhmämme mielestä hyvin selvittäessä päiväkodin henkilökunnan toiveita aistihuoneelta sekä lapsiryhmässä esiintyviä aistiherkkyyksiä. Ky-

symykset oli mietitty niin, että vastaukset kuvaisivat mahdollisimman hyvin kysytyjä asioita. Täydensimme avoimen puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla selvittämämme tietoja keskustelemalla ryhmien kanssa heidän viikkopalavereissaan sekä kasvokkain nähdessämme henkilökuntaa vieraillessamme päiväkodilla.

8.2.2 Kyselyn reliabiliteetti

Reliabiliteetti mittaa tutkittavan asian johdonmukaisuutta ja toimintavarmuutta. Reliabiliteetti jaetaan kahteen osa-alueeseen: stabiliteettiin eli pysyvyyteen ja toistettavuuteen sekä konsistenssiin eli yhtenäisyyteen. Reliabiliteetti tutkimus ei ole altis ulkoisille vaikuttajille eli vastauksissa ei saisi näkyä olosuhteiden muutokset. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, 2008.)

Avoin kysely on stabiliteetin näkökulmasta altis muun muassa vastaajan tunnetiloille, kiireelle ja motivaatiolle vastata kyselyyn. Tämä näkyi esimerkiksi pinnallisina tai puuttuvina vastauksina. Vastausten puuttumiseen saattaa osaltaan myös vaikuttaa vastaajalle vieras aihe tai vaikeasti avautuva kysymys. Avoin kysely on kuitenkin helppo toteuttaa monta kertaa uudelleenkin, mikäli kyselyjen välisenä aikana ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Merkittäviä muutoksia olisivat esimerkiksi uusi työntekijä tai uusi lapsi ryhmässä, joka vaikuttaa ryhmädynamiikkaan. Kokonaisuuden huomioon ottaen kyselyn ja sen vastausten stabiliteetti on silti heikohko.

Kuten aiemmin toimme ilmi, konsistenssi mittaa tutkittavan aiheen yhtenäisyyttä. Hyvä konsistenssi syntyy, kun kysymykset jaetaan kahteen osaan ja molempien osien vastaukset täsmäävät toisiinsa. Meidän kyselyssä oli kaksi osa-aluetta: kyselyn etusivu koski henkilökunnan mielipiteitä ja ajatuksia aistihuoneen suunnitelmaan ja toteutukseen ja kyselyn takasivu keskittyi enemmän lapsiryhmän aistiherkkyyksiin ja lapsien tukemiseen niissä. Mielestämme kyselyn konsistenssi on hyvä. Näin ollen heikohko stabiliteetti ja hyvä konsistenssi muodostavat kohtalaisen reliabiliteetin.

9 POHDINTA

Onnistuimme luomaan tunnelmallisen, monikäyttöisen ja toimeliaan aistihuoneen varhaiskasvatukseen käyttöön. Kuten Ayres (2008, 92) toteaa, aistimukset ovat kuin hermoston ravintoa. Tämän takia erilaisten aistiärsykkeiden monipuolisuuteen panostettiin aistihuoneessa, jotta lapsille saadaan tuotettua mahdollisimman paljon aistimuksia tutussa ja turvallisessa mielikuvitusrikkaassa ympäristössä.

9.1 Aistihuone

Prosessin aikana aistihuoneen käyttäjäryhmän painopiste muuttui päiväkodin puolesta. Opinnäytetyöprojektin aluksi aistihuoneen käyttäjäryhmänä oli päiväkodin lisäksi avoimen varhaiskasvatuksen ryhmä, eli lapset yhdessä huoltajansa kanssa sekä perhepäivähoidon ryhmät. Samoin alkuperäisessä suunnitelmassa huoneen tuli olla kokonaisuudessaan helposti siirrettävä kunnan muihin päiväkoteihin. Tilaajapäiväkodissa aloitti yllättäen opinnäytetyöprojektin aikana uusi ryhmä, joka oli suunniteltu aistihuoneen pääkäyttäjäryhmäksi aistihuoneen viereisen ryhmän kanssa. Näistä muutoksista johtuen aistihuoneeseen pystyttiin luomaan pysyvämpiä elementtejä, joilla saavutettiin elämyksellisempää tunnelmaa irrallisten ja siirrettävien aistielementtien lisäksi. Kiinteät ratkaisut loivat juuri tilaajapäiväkodin sekä meidän haluamaamme arjesta poikkeavaa tilaa normaalille päiväkotiympäristölle. Siirrettävyys huomioitiin yksittäisten aistitoimintojen osalta ja ne ovat helposti kuljetettavissa kunnan muihin päiväkoteihin.

Aistihuone toimii tarkoituksensa mukaan parhaiten, kun käyttäjiä on huoneessa 1 – 4 kerrallaan. Tällöin vuorovaikutussuhde kasvattajaan ja toisiin lapsiin vahvistuu. Mitä vähemmän huoneessa on liikettä ja ääntä, sitä intensiivisemmin lapset voivat keskittyä aistitoimintoihin. Yhtenä lähtökohdiana opinnäytetyöllemme oli juuri vuorovaikutuksellisen pienryhmätoiminnan lisääminen varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaisesti. Pienryhmätoiminnan mahdollistaminen aistihuoneen avulla tuli myös kyselyn vastauksissa ilmi. Salmi ym. (2012, 2) toteavat julkaisussaan lapsen kehityksen heikkenevän suurissa ja vaihtuvissa ryhmissä, jolloin aikuisilla ei ole riittävästi aikaa tutustua lapsiin yksilöinä. Kuitenkin samanaikaisesti Valtioneuvosto lisää lapsimääriä varhaiskasvatuksessa yhtä kasvattajaa kohden (Asetus lasten päivähoitosta 239/1973 § 6). Mielestämme tulisi ottaa huomioon lasten yksilölliset vuorovaikutukselliset tarpeet ennen taloudellista näkökulmaa.

Erillisten aistihuoneiden potentiaalia varhaiskasvatuksen käytössä ei ole vielä ymmärretty laajalti. Löysimme vain yhden raportoidun hankkeen, missä aistihuone oli toteutettu varhaiskasvatukseen. Kasvattajat pitivät aistihuonetta tärkeänä toimintamuotona, kuitenkin aistihuoneen vaikutus lasten kehitykseen jäi epäselväksi. (Hukkanen & Salmela 2016, 31.) Todennäköisesti ajalliset ja taloudelliset syyt vaikuttavat aistihuoneiden vähyyteen varhaiskasvatuksessa suuresti sekä tutkimuksen olemattomuus aistihuoneiden vaikuttavuudesta lasten kehitykseen ja oppimiseen. Aistihuoneet sopivat kuitenkin erinomaisesti lapsiryhmienkin käyttöön vahvistaen multisensorista kokemusta.

Aaltosen ja Leskelän (2004, 10) mukaan Laitinen ym. (1995) näkevät ryhmäläiset asiantuntijoina omasta ympäristöstään. He pystyvät myös luonnollisemmin toteuttamaan ja muokkaamaan elinympäristöään kuin ulkopuoliset. Osallistamisen tarkoituksena on saada ryhmäläiset osallistumaan

toimintaan ja näin saada heidät kehittämään ideoita uuden toiminnan syntymiseksi. Tämän johdosta myös kasvattajat voivat luovasti ideoida uusia toimintamahdollisuuksia huoneelle.

Aistihuone ei tule koskaan olemaan täydellisen valmis. Toivottavasti huone muokkautuu käyttöönoton jälkeen lapsien ja henkilökunnan toimesta uusilla ja innovatiivisilla aistitoiminnoilla. Aistihuoneen jatkoa ja kehitystä ajatellen olisi mielenkiintoista tutkia henkilökunnan ja lasten näkemyksiä aistihuoneen käyttökokemuksista ja siitä, miten aistihuone muuntautuu toimintojen suhteen ja voisiko sitä kehittää vielä monipuolisemmaksi. Eri-tyisesti lapsinäkökulman mukaan ottaminen aistihuoneen kehitystoiminnassa olisi kiinnostavaa. Mitkä toiminnot ovat lapsien mieleen ja mitä he huoneeseen lisäisivät tai sieltä poistaisivat?

Aistihuoneen siirrettävyys toi myös omat haasteensa toteutukseen. Välineiden kokoa, painoa ja materiaaleja jouduttiin miettimään siirrettävyyden kannalta. Toteutuksessa jouduttiin keskittymään toimintoihin ja niiden välineisiin, ei niinkään ääni- ja valomaisemiin projektorin ja tietokoneen puutteen vuoksi. Saimme kuitenkin luotua onnistuneesti tunnelmallisen ja monipuolisen valomaailman eri valaistusvaihtoehtoineen omilla luovilla ratkaisuilla. Ayres (2008, 327) mainitsee, että lasten lelujen tulisi olla mielikuvitusta ruokkivia. Tämän takia aistihuoneen välineistöön valittiin viidakkoteema lehtineen, apinoineen ja harsomaisine katoksineen. Uskomme lasten mielikuvituksen lähtevän lentoon aistihuoneen eri valaistuksia käytettäessä ja lasten tuottavan itse toimintaa saadakseen lisää aistitikokemuksia. Tämä taas tuottaa parhaiten sensorista integraatiota, kuten Ayres (2008, 223, 226) toteaa.

9.2 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi oli antoisa, mutta haastava, sillä emme tunteneet päiväkotia ja sen henkilökuntaa aiemmin. Myös välimatka oman asuinpaikan ja päiväkodin välillä toi lisähaastetta. Lyhyempi välimatka olisi mahdollistanut päivittäiset vierailut ja lähemmän tutustumisen henkilökunnan ja lasten kanssa. Nämä syyt vaikuttivat siihen, että päiväkodin lasten osallisuus huoneen suunnitteluun jouduttiin rajaamaan työstä pois ja keskityimme vain kuuntelemaan henkilökunnan toiveita. Lasten osallisuus aistihuoneen suunnitteluun ja toteutukseen olisi tuonut syvyyttä ja lapsinäkökulmaa työhömmme.

Toiminnallisen opinnäytetyöprosessin aikana oma ammatillinen osaamisemme lisääntyi ja vahvistui. Varhaiskasvatusikäisten lasten osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan tekemiseen on ensisijaisen tärkeää. Lapsi on oman elämänsä asiantuntija siinä missä aikuinen omansa. Kasvattajan tulee sensitiivisesti kuunnella lasta ja luoda turvallinen kokemuksellinen ympäristö hoitopäivän ajaksi. Suunnittelemamme aistihuoneen käytössä nämä kasvattajan ominaisuudet nousevat esiin. Jokainen lapsi tuntee aistitoiminnot erilaisina.

Työelämälähtöisyys oli mielestämme motivoivaa ja toi esille yhteistyötaitojen sekä vuorovaikutuksen merkityksellisyyden. Opinnäytetyöryhmänä toimimme hyvin yhteen täydentäen toinen toisiamme. Yhteistyömme oli saumatonta ja vuorovaikutus välitöntä.

Pyrkimyksenämme oli luoda lapsille aistikas, hälinästä vapaa kiireetön tila. Mielestämme onnistuimme tässä hyvin. Lasten innostuneisuus huudahduksineen huoneen rakennusvaiheessa toi tunteen, että teemme jotain tärkeää ja merkityksellistä.

LÄHTEET

Aaltonen, M. & Leskelä, S. (2004). ”Salapoliisit arvoituksen jäljillä” – Osallistavaa suunnittelua multisensorisessa ympäristössä. Teoksessa Ala-Opas, T. & Sirkkola, M. (toim.) (2006). *Sosikulttuurinen multisensorinen työ – kokemuksia vammaistyöstä*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 9–24.

Aistituote verkkokauppa. (2018). Painotuotteiden hinnasto. Haettu 26.4.2018 osoitteesta <https://kauppa.aistituote.fi/painotuotteet?limit=100>

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino

Aron, E. N. (2015). *Erityisherkkä lapsi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Asetus lasten päivähoitosta (239/1976). Haettu 7.5.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>

Ayres, A. J. (2008). Aistimusten aallokossa. Sensorisen integraation häiriö ja terapia. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Bransford, J. D., Brown, A. L. & Cocking, R. R. (toim.) (2004). *Miten opimme – Aivot, mieli, kokemus ja koulu*. Helsinki: WSOY.

Castelhana N., Silva, F., Rezende, M., Roque, L. & Magalhães, L. (2013). Ludic Content in Multisensory Stimulation Environments: An Exploratory Study about Practice in Portugal. *Occupational Therapy International* 20, 134–143. Haettu 11.12.2017. EBSCO-tietokanta.

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Hill, L., Truslerà, K., Furniss, F. & Lancioni, G. (2012). Effects of Multisensory Environments on Stereotyped Behaviours Assessed as Maintained by Automatic Reinforcement. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities* 25, 509–521. Haettu 11.12.2017. EBSCO-tietokanta.

Hokkanen, L. (2004). Dementiapotilaiden kuntoutus. Teoksessa Raitanen, T., Hänninen, T., Pajunen, H. & Suutama, T. (toim.) *Geropsykologia – Vanhenemisen ja vanhuuden psykologia*. Helsinki: WSOY, 430–444.

Hujala, E. & Turja, L. (2012). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Juva: PS-Kustannus.

- Hukkanen, J. & Salmela, M. (2016). *Aistihuone varhaiskasvatuksessa*. Opinnäytetyö, Sosiaaliala. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Haettu 12.5.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016120218709>
- Lehtinen, S., Tammisto, K. & Toikka, H. (2005). Värisaurus – Aikuisten kehitysvammaisten osallistaminen ja värien käyttö multisensorisessa tilassa. Teoksessa Ala-Opas, T. & Sirkkola, M. (toim.) (2006). *Sosiokulttuurinen multisensorinentyö – kokemuksia vammaistyöstä*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 25–38.
- Lehtinen, U., Haapala, M. & Dahlström, R-M. (1993). *Aistien avulla oppimaan. Lähestymistapoja vaikeasti monivammaisten henkilöiden kehityksen tukemiseen*. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Lotan, M. & Gold, C. (2009). Meta-analysis of the effectiveness of individual intervention in the controlled multisensory environment (Snoezelen®) for individuals with intellectual disability. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 34(3): 207–215. Haettu 11.12.2017. EBSCO-tietokanta.
- OPH (2016). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016*. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Helsinki: Opetushallitus. Haettu 12.1.2018 osoitteesta http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Pagliano P. (1998). The multi-sensory environment: An open-minded space. *British Journal of Visual Impairment* 16:3, 105–108. Haettu 11.1.2018 osoitteesta <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.916.84&rep=rep1&type=pdf>
- Pagliano, P. (1999). *Multisensory Environments*. London: David Fulton Publishers Ltd.
- Papunet (2017). Multisensorinen toiminta. Haettu 1.1.2018 osoitteesta <http://papunet.net/tietoa/multisensorinen-toiminta>
- Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. (2009). *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Saarinen, S. (2014). *Aistiseikkailu - Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmi, M., Mäkelä, J., Perälä, M.-L. & Kestilä, L. (2012). *Lapsi kasvaa kunnassa – miten kunta voi tukea lapsen hyvinvointia ja vähentää syrjäytymisen riskejä*. Päätösten tueksi: 1/2012. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos. Haettu 6.3.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-690-8>

Sensorisen integraation terapian yhdistys ry. (n.d.). Haettu 20.1.2018 osoitteesta http://uusi.sity.fi/?page_id=123

Sirkkola, M. (1998). Aistiminen, havainnointi ja rentoutuminen – Snoezelen-menetelmästä kehittyneiden kollektiivisten merkitysrakenteiden tarkastelua. Ammattikasvatuksen lisensiaattityö. Tampereen yliopisto.

THL (2014). Päiväkotiympäristöt eivät vielä tue riittävästi varhaiskasvatuksen tavoitteita. Haettu 22.1.2018 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/-/paivakotiymparistot-eivat-viela-tue-riittavasti-varhaiskasvatuksen-tavoitteita>

Varhaiskasvatuslaki 36/1973. Haettu 12.1.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Vilka, H. & Airaksinen, T. (2003). *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (2008). *KvantiMOTV: Mittaaminen, Mittarin luotettavuus*. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Haettu 26.4.2018 osoitteesta <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/luotettavuus.html>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (n.d.) *KvaliMOTV: Analyysin äärellä*. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Haettu 7.5.2018 osoitteesta http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html

HAASTATTELUT

Sirkkola, M. (2018). Haastattelu 19.1.2018, Hämeenlinna.

12.2.2018

KYSELY

1. Mitä toiveita/odotuksia teillä on aistihuoneelle?

---

2. Millaiset tutkivat ja toiminnalliset menetelmät aistihuoneessa tukisivat lapsiryhmänne parhaiten?

---

3. Millaisena koette tulevan aistihuoneen merkityksen lapsiryhmänne toiminnassa?

---

4. Millaiset toiminnot aistihuoneessa rikastuttaisivat lapsiryhmänne toimintaa päiväkodin arjessa?

---

5. Mistä toiminnoista aistihuoneessa uskoisitte olevan lapsiryhmällemme eniten iloa (lasten näkökulmasta)?

12.2.2018

6. Mikäli ryhmässänne esiintyy lapsilla aistiherkkyksiä, millaisia ne ovat ja miten ne ilmenevät päiväkodin arjessa?

---

7. Millaisia hyväksi havaittuja tapoja olette löytäneet aistiherkkien lasten kanssa toimimiseen päiväkodissa? Mitä (tähän liittyen) tulisi erityisesti huomioida aistihuoneen suunnittelussa?

---

8. Miten toivoisitte voivanne hyödyntää aistihuonetta lapsiryhmänne toiminnassa ja mitkä tekijät muunneltavuudessa tukisivat parhaiten aistihuoneen käyttöä ryhmässänne?

---

9. Ajatuksenamme on, että suunnittelemme yhteistyössä kanssanne huoneen, joka saa ajan saatossa muuttua käyttäjiensä näköiseksi. Olisitteko innostuneita osallistumaan lapsiryhmänne kanssa huoneen kehittämiseen jatkossa esimerkiksi lapsista nousevien projektien merkeissä?

---

10. Muita ajatuksia/kysymyksiä/vinkkejä liittyen opinnäytetyöhömme tai tulevaan aistihuoneeseen. Sana on vapaa.

12.2.2018

SAATEKIRJE

Hei Päiväkoti XXX henkilökunta!

Olemme sosionomiopiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta ja suunnitellamme opinnäytetyönämme päiväkotiin aistihuonetta. Aistihuone on tila, jossa voitte pienryhmissä tai yhden lapsen kanssa kerrallaan harjoitella rentoutumista tai tutustua eri aistien toimintaan. Aistihuoneita on laajasti käytössä muun muassa vanhus- ja vammaistyössä, mutta nyt niiden suosio on alkanut kasvaa myös päiväkodeissa.

Aistihuoneen on tarkoitus tulla koko päiväkodin lasten sekä avoimen varhaiskasvatuksen käyttöön. Ajatuksena on suunnitella huoneesta siirreltävä ja muunneltava, jotta sitä voidaan käyttää Päiväkoti xxx lapsiryhmien eri tiloissa ja sen toimintoja voidaan viedä myös muihin xxx alueen päiväkodeihin. Fyysisesti suunnitellamme huonetta toistaiseksi avoimen varhaiskasvatuksen käytössä olevan ns. nukkaritilan viereiseen ”pikkuhuoneeseen”. Olemme alustavasti suunnitelleet huoneesta neutraalia ns. valkoista huonetta, jonka sisustuksella pyrimme luomaan huoneeseen rentouttavan ilmapiirin. Huoneesta tulee löytymään verhoja, tynnyjä, matto yms. ”pehmeitä elementtejä”. Kaipaamme eniten mielipiteitänne huoneen toimintoihin liittyen: Mitä haluaisitte mieluiten tehdä lasten kanssa aistihuoneessa?

Haluamme ottaa jokaisen tiimin mukaan aistihuoneen suunnitteluun. [Pyydämme teitä käymään yhdessä läpi oheisia kysymyksiä ja kokoamaan ajatuksenne ylös.](#)

Tulemme juttelemaan ajatuksistanne ja keräämään kirjalliset vastauksenne tiimipalaveriinne viikolla 10 oheisen aikataulun mukaisesti:

- XXX: Maanantaina 5.3.2018 klo 12.30**
- XXX: Maanantaina 5.3.2018 klo 13.00**
- XXX: Keskiviikkona 7.3.2018 klo 12.30**
- XXX: Keskiviikkona 7.3.2018 klo 13.00**

Opinnäytetyömme kantaa tällä hetkellä työnimeä ”Aistiherkkydet ja aistien kautta oppiminen päiväkodissa – Aistihuoneen suunnitelma ja toteutus”. Työmme teoreettisessa viitekehvyssä

12.2.2018

käsitlemme aisteja sekä erilaisia aistiherkkyyksiä ja sensorista integraatiota ja sen mahdollisia häiriöitä. Tästä johtuen osa kyselyn kysymyksistä liittyy kyseisiin aiheisiin.

Tähän avoimeen kyselyyn vastaaminen on teiltä vapaaehtoista, mutta toki toivoisimme saavamme teiltä mahdollisimman paljon ideoita tulevaa aistihuonetta ajatellen. Vastauksissanne saisi näkyä ryhmänne tarpeet sekä henkilökunnan omat kiinnostuksen kohteet, jotta aistihuoneesta tulisi teidän tarpeisiinne ja toimintaanne sopiva. Tiedot mahdollisista aistiherkkyyksistä tai muista tuen tarpeista ryhmässänne eivät näy yksilöidysti opinnäytetyössämme. Vastaukset käsitellään anonyymisti ja hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Yhteistyöterveisin,
Reetta Juuti, Taru Jauhiainen ja Tiina Niskanen

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HAME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Taulukko 1. Ostettavat sisustuselementit (hinnat sisältävät alv:n)

	Hinta	Hankintapaikka
Valaistus	40 euroa	IKEA
Verhot, kankaat ja tarvikkeet	50 euroa	IKEA
Matot	30 euroa	IKEA
Tyynyt, huovat ja pehmusteet	50 euroa	IKEA
Muut	50 euroa	IKEA
Yhteensä	220 euroa	

Taulukko 2. Ostettavat toiminnalliset elementit (hinnat sisältävät alv:n)

	Hinta	Hankintapaikka
Tuntoaisti		
Foamslime terapiatahna	20 euroa	Aistituote
Vibraharja	19 euroa	Aistituote
Pehmeä tärinätanko	45 euroa	Aistituote
Puutarhakäsineet	2 euroa	IKEA
Suihkupullo	1 euro	IKEA
Sivellinsetti	2 euroa	IKEA
Tasapainoaisti		
Bilibo	39 euroa	Aistituote
Yhteensä	128 euroa	

Sisällys

Aistihuoneesta yleisesti.....	3
Näkö	4
Kuulo	7
Maku	9
Haju	9
Tunto	10
Syvätuntoaisti.....	14
Liike- ja tasapainoaisti	15
Leikkejä ja harjoituksia aistihuoneessa	16
Aistiharjoituksia	19
Näkö	19
Kuulo	19
Haju ja maku	19
Tunto	20
Tasapaino	21
Asento ja liike	21
Aistihuoneen varauslista.....	22